

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії та релігієзнавства

Кваліфікаційна робота
«Співпраця у сфері музики України та Польщі (1991–2025)»

Спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Здобувача вищої освіти освітньо-
кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Заваринської Ангеліни Андріївни

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

доктор історичних наук, професор

Алексієвець Леся Миколаївна

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор історичних наук, професор

Зуляк Іван Степанович

Тернопіль – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У СФЕРІ МУЗИКИ.....	7
1.1. Джерельна база дослідження, українська та польська історіографія	7
1.2. Теоретичні та методологічні підходи до вивчення співпраці України та Польщі у сфері музики	14
РОЗДІЛ 2. СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ ФОРМИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ СПІВПРАЦІ (1991–2013 рр.).....	19
2.1. Передумови та початковий етап формування співпраці	19
2.2. Інституційні засади культурної взаємодії	23
2.3. Основні форми співпраці: фестивалі, конкурси, гастролі, спільні проекти	27
2.4. Взаємовплив музичних культур та популяризація національного мистецтва	31
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ (2014–2025 рр.).....	38
3.1. Трансформація українсько-польської музичної співпраці в нових історичних умовах.....	38
3.2. Вплив російсько-української війни на культурну взаємодію	42
3.3. Проблеми, виклики та перспективи розвитку співпраці.....	50
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕМИ «СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ МУЗИКИ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ (1991–2025)».....	56
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням ролі культурної дипломатії та міжкультурної комунікації у сучасних міжнародних відносинах, зокрема у контексті українсько-польського партнерства. Упродовж останніх десятиліть співпраця між Україною та Польщею у сфері музики набула системного характеру та стала важливим чинником розвитку гуманітарних зв'язків між двома державами. Особливої значущості ця взаємодія набула після здобуття Україною незалежності у 1991 р., коли відбулося активне переосмислення культурної політики, а також формування нових механізмів міжнародного культурного співробітництва. Музичне мистецтво, як універсальна форма культурної комунікації, відіграє важливу роль у налагодженні діалогу між народами, сприяє взаєморозумінню та інтеграції у європейський культурний простір.

Актуальність дослідження також посилюється сучасними геополітичними викликами, зокрема російсько-українською війною, яка істотно вплинула на характер культурної взаємодії. У цих умовах українсько-польська співпраця у сфері музики трансформується у важливий інструмент міжнародної підтримки України, формування позитивного іміджу держави та консолідації міжнародної спільноти. Польща виступає одним із ключових партнерів України у гуманітарній сфері, що знаходить своє відображення у численних спільних культурних ініціативах, фестивалях, освітніх програмах та мистецьких проєктах. У цьому контексті дослідження українсько-польської музичної співпраці є важливим як з наукового, так і з практичного погляду.

Об'єктом дослідження є українсько-польські культурні відносини у пострадянський період.

Предметом дослідження є співпраця України та Польщі у сфері музики у 1991–2025 рр., її основні форми, механізми реалізації та вплив на розвиток культурного простору обох країн.

Метою дослідження є комплексний аналіз становлення, розвитку та сучасного стану українсько-польської музичної співпраці у 1991–2025 рр., а також визначення її основних тенденцій, проблем і перспектив.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання **таких завдань**:

- проаналізувати джерельну базу та історіографію дослідження;
- охарактеризувати теоретичні та методологічні підходи до вивчення українсько-польської музичної співпраці;
- визначити передумови та етапи становлення співпраці у 1991–2013 рр.;
- дослідити інституційні засади культурної взаємодії між Україною та Польщею;
- проаналізувати основні форми музичної співпраці (фестивалі, конкурси, гастролі, спільні проєкти);
- розкрити взаємовплив музичних культур та процеси популяризації національного мистецтва;
- охарактеризувати трансформацію співпраці після 2014 р.;
- визначити вплив російсько-української війни на культурну взаємодію;
- креслити проблеми, виклики та перспективи розвитку співпраці;
- проаналізувати методичний потенціал теми у навчальному процесі.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано комплекс загальнонаукових, спеціально-історичних та емпіричних методів. До загальнонаукових методів належать аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та класифікація, які дали змогу систематизувати наукові підходи до вивчення культурної взаємодії та визначити основні тенденції розвитку українсько-польської музичної співпраці.

Історико-хронологічний метод дозволив простежити етапи становлення та розвитку співпраці у 1991–2025 рр., а **історико-порівняльний** – зіставити особливості культурної взаємодії у різні періоди.

Історико-системний метод забезпечив розгляд співпраці як цілісного явища, що функціонує у межах міжнародних культурних відносин.

Ретроспективний метод дав змогу проаналізувати витоки співпраці та її еволюцію.

Серед емпіричних методів використано аналіз джерел, зокрема нормативно-правових документів, матеріалів періодики, наукових публікацій, інтернет-ресурсів і статистичних даних.

Застосування **принципів історизму та об'єктивності** забезпечило неупереджений підхід до аналізу досліджуваної проблеми.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період від 1991 р. – часу здобуття Україною незалежності та початку формування нової системи міжнародних відносин – до 2025 р., що дозволяє проаналізувати як процес становлення українсько-польської музичної співпраці, так і її сучасний стан у контексті новітніх геополітичних викликів. Обраний період дає змогу виокремити основні етапи розвитку співпраці: початковий (1990-ті роки), етап інституціоналізації (2000-ті роки) та сучасний етап трансформації (після 2014 р.).

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі українсько-польської музичної співпраці як цілісного культурного феномена у широких хронологічних межах (1991–2025 рр.). У роботі систематизовано основні форми співпраці, визначено їхню еволюцію, а також розкрито вплив сучасних політичних процесів на розвиток культурної взаємодії. Окрему увагу приділено аналізу ролі музики як інструменту культурної дипломатії та міжнародної комунікації в умовах війни.

Теоретичне значення дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про українсько-польські культурні зв'язки та розвиток музичного мистецтва у контексті міжнародної взаємодії. Отримані результати можуть бути використані для подальших досліджень у галузі історії культури, музикознавства та міжнародних відносин.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання у навчальному процесі, зокрема при викладанні курсів з історії культури, міжнародних відносин, музичного мистецтва, а також у підготовці навчально-методичних матеріалів. Матеріали дослідження можуть бути

корисними для організації культурних проєктів, розвитку міжнародної співпраці у сфері музики та формування культурної політики.

Апробація результатів роботи здійснена на основі участі у III Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми історичної науки та освіти у дослідженнях молодих учених» (Тернопіль, 19 квітня 2024 р.).

Структура й обсяг роботи зумовлені метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 73, основний зміст викладено на 64 сторінках. Список використаних джерел налічує 64 позиції, з них частина – іноземними мовами.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У СФЕРІ МУЗИКИ

1.1. Джерельна база дослідження, українська та польська історіографія

Джерельна база дослідження українсько-польської співпраці у сфері музики впродовж 1991–2025 рр. характеризується комплексністю, міждисциплінарністю та поєднанням різнорідних за походженням і функціональним призначенням матеріалів. Вона охоплює як наукові праці істориків, культурологів і музикознавців, так і аналітичні доповіді, матеріали міжнародних проєктів, публіцистичні джерела, інтернет-ресурси та інформацію про культурні ініціативи й мистецькі події. Така різноплановість джерел зумовлена специфікою досліджуваної проблематики, що перебуває на перетині історії міжнародних відносин, культурної дипломатії та музичного мистецтва.

Важливу групу джерел становлять узагальнюючі праці з історії українсько-польських відносин, які формують концептуальне підґрунтя дослідження і дозволяють інтерпретувати музичну співпрацю не як ізольоване явище, а як складову ширшого комплексу політичних, соціокультурних і цивілізаційних процесів. У роботах Л. Бусленка [7], А. Кудряченка [34], Я. Гнатюка [14], І. Дацківа [18] простежується тривала історична динаміка взаємин, що включає як конфліктні етапи, зумовлені геополітичними та етнополітичними суперечностями, так і поступовий перехід до партнерської моделі після здобуття Україною незалежності у 1991 р. Ці дослідження демонструють, що сучасна культурна взаємодія, зокрема у сфері музики, стала можливою завдяки глибокій трансформації політичного мислення, переосмисленню історичної пам'яті та формуванню нової системи цінностей, орієнтованої на європейську інтеграцію та міжкультурний діалог.

Суттєвим доповненням до зазначених праць є аналітичні дослідження стратегічного партнерства України та Польщі, в яких наголошується на

інституціоналізації двосторонніх відносин, розширенні сфер співпраці та зростанні ролі гуманітарного виміру. Зокрема, аналітична доповідь 2021 р. фіксує тенденцію до поглиблення взаємодії у культурній сфері, де музичні проєкти, фестивалі та освітні ініціативи виступають як ефективні інструменти зміцнення довіри між суспільствами. У цьому контексті музика розглядається не лише як форма мистецтва, а як комунікативний ресурс, здатний долати мовні та історичні бар'єри.

Особливого значення набувають дослідження, присвячені гуманітарній співпраці та культурній дипломатії, які дозволяють концептуалізувати українсько-польські музичні контакти у категоріях сучасної теорії міжнародних відносин. Праці О. Палія [37] та В. Тарасенка [45] акцентують на тому, що гуманітарний вимір є невід'ємною складовою зовнішньої політики, яка сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу держави. У свою чергу, Д. Дубов [20] розглядає культурну дипломатію як інструмент стратегічних комунікацій, що забезпечує просування національних інтересів через культурні практики. М. Швед [53], аналізуючи сучасні умови, підкреслює, що в період криз і воєнних викликів культурна взаємодія, зокрема музична, набуває додаткового значення як засіб мобілізації міжнародної підтримки та консолідації суспільства. Таким чином, музичні контакти між Україною та Польщею постають як елемент «м'якої сили», що доповнює традиційні дипломатичні механізми.

Окремий блок становлять праці, що безпосередньо аналізують культурну та мистецьку взаємодію України та Польщі, розкриваючи конкретні механізми та форми реалізації двостороннього співробітництва. Дослідження Л. Винар [9], В. Дьяківа [21], І. Зварича [24], О. Слободян [43], Б. Цивінської [50] демонструють, що культурна співпраця розвивається у тісному зв'язку з євроінтеграційними процесами, виступаючи важливим елементом формування спільного європейського культурного простору. У цих працях наголошується на ролі програм Європейського Союзу, транскордонних ініціатив та міжінституційних партнерств, які забезпечують фінансову, організаційну та інфраструктурну підтримку спільних проєктів.

Особливої уваги заслуговує теза про те, що культурний обмін виступає не лише формою презентації національних культур, але й механізмом їх взаємного збагачення. У цьому контексті музика займає провідне місце, оскільки поєднує естетичний, комунікативний та ідентифікаційний виміри. Через спільні концерти, фестивалі, освітні програми та творчі колаборації відбувається не лише популяризація українського та польського музичного мистецтва, але й формування нових гібридних культурних практик. Таким чином, аналіз зазначених праць дозволяє дійти висновку, що українсько-польська музична співпраця є складним багаторівневим процесом, який відображає як історичну спадковість, так і сучасні тенденції глобалізації та європейської інтеграції.

Безпосередньо музикознавчий сегмент джерельної бази представлений працями, що висвітлюють різні аспекти українсько-польських музичних зв'язків, дозволяючи перейти від загальноісторичних узагальнень до конкретного аналізу художніх процесів, виконавських практик та інституційних форм співпраці. Фундаментальне значення має стаття М. Загайкевич [23], у якій систематизовано історію музичних контактів між двома народами від ранньомодерного періоду до сучасності. Авторка не лише фіксує факти взаємовпливів, але й окреслює основні напрями цих зв'язків – композиторські взаємодії, виконавські традиції, рецепцію музичної спадщини, що створює методологічну основу для дослідження сучасного етапу співпраці. Важливим є також підкреслення безперервності культурного діалогу, який, попри історичні конфлікти, зберігався на рівні мистецьких контактів.

Дослідження Є. Ігнатенко [28] суттєво поглиблюють розуміння специфіки українсько-польської взаємодії у сфері старовинної музики, яка стала одним із найбільш динамічних напрямів співпраці у XXI столітті. Зокрема, авторка наводить дані про участь українських музикантів у престижних польських форумах, таких як конгреси та фестивалі старовинної музики, де відбувається репрезентація української барокової спадщини в європейському контексті. Особливу увагу приділено формуванню київської школи історично інформованого виконавства, що виникла під впливом польських та

західноєвропейських традицій і водночас набула власної ідентичності. Це свідчить про двосторонній характер впливів, коли українські митці не лише запозичують досвід, але й інтегрують власний репертуар у міжнародний культурний обіг.

Освітній вимір співпраці, висвітлений у працях Н. Гуральник [17], І. Колченко [33] та К. Завалко [22], демонструє інституційну глибину українсько-польських музичних контактів. Зокрема, дослідження генези музичного шкільництва в обох країнах дозволяє виявити спільні історичні корені та відмінності у розвитку педагогічних систем. Важливим фактом є активізація академічної мобільності студентів і викладачів, проведення спільних майстер-класів, конкурсів і навчальних програм, що сприяють формуванню спільного освітнього простору. У цьому контексті музична педагогіка виступає не лише як сфера передачі знань, але й як канал міжкультурної комунікації та формування професійних мереж.

Вагомий сегмент джерельної бази становлять дослідження фестивального руху, який розглядається як одна з найбільш ефективних форм культурної взаємодії. У працях О. Берегової [4], А. Васюк [8], В. Волкова [11], Т. Зінської [25], С. Виткалова [10] підкреслюється, що музичні фестивалі виконують не лише репрезентативну, але й інтеграційну функцію, створюючи простір для безпосереднього контакту митців, обміну творчими ідеями та формування нових культурних практик. Наприклад, міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» [4] розглядається як платформа для презентації польської сучасної музики в Україні, що сприяє розширенню репертуарного горизонту українських виконавців. Водночас фестиваль «Українська весна» у Польщі виконує функцію культурної репрезентації України за кордоном, поєднуючи мистецький та соціокультурний аспекти, зокрема через залучення української діаспори.

Дослідники також наголошують на тому, що фестивалі та конкурси виступають важливим інструментом соціокультурного проєктування, оскільки вони дозволяють моделювати нові формати взаємодії між культурами. У цьому контексті відзначається тенденція до зростання кількості спільних проєктів, що

реалізуються за підтримки міжнародних інституцій, а також до розширення жанрового спектра – від академічної музики до джазу та популярних напрямів.

Джерельна база також включає дослідження, присвячені окремим видам музичного мистецтва та їх ролі у формуванні культурних зв'язків, що дозволяє розкрити внутрішню структуру музичної взаємодії. Зокрема, праці І. Антіпіної [3] та І. Бермес [5] акцентують на хоровому мистецтві як одному з найбільш репрезентативних елементів української музичної культури. Вони підкреслюють, що участь українських хорів у міжнародних фестивалях, зокрема в Польщі, сприяє формуванню позитивного іміджу України та популяризації її музичної спадщини. Водночас дослідження Т. Боднарук [6] виявляє спільність народного інструментарію України та Польщі, що є свідченням глибоких історичних контактів і взаємовпливів у сфері традиційної культури.

Окремий аспект українсько-польської музичної взаємодії висвітлено у праці Л. Алексієвець та А. Стойківа, присвяченій співпраці діячів культури у сфері важкої та альтернативної музики [1]. Автори наголошують, що спільні фестивалі, концерти та творчі проекти українських і польських рок- та метал-гуртів сприяли розвитку міжкультурного діалогу, популяризації сучасної музичної культури та формуванню стійких професійних контактів між митцями обох країн.

Окрему увагу привертають роботи, присвячені музичній регіоніці та історично інформованому виконавству. І. Польська розглядає музичну регіоніку як підхід, що дозволяє аналізувати локальні культурні особливості у ширшому транскордонному контексті, зокрема в регіонах, де історично перетиналися українська та польська культурні традиції. У свою чергу, дослідження Г. Іванюшенка [26] демонструє, як практика історично інформованого виконавства сприяє актуалізації спільної музичної спадщини та її інтеграції у сучасний культурний простір. Таким чином, аналіз музикознавчих джерел дозволяє не лише реконструювати конкретні форми українсько-польської співпраці, але й виявити глибинні механізми взаємовпливу, що визначають розвиток музичної культури обох країн у контексті європейської інтеграції.

Суттєвим доповненням до наукових праць є електронні ресурси та публіцистичні матеріали, які відображають актуальний стан українсько-польської музичної співпраці та дозволяють фіксувати динамічні процеси, що ще не отримали ґрунтового академічного осмислення. На відміну від традиційних наукових досліджень, ці джерела мають оперативний характер і дають змогу простежити конкретні події, проєкти та ініціативи у режимі реального часу. Зокрема, інформація про проведення «Днів української музики» [48] у Варшаві свідчить про сталість культурного діалогу та його інституційну підтримку, адже такі заходи проводяться регулярно і залучають широке коло виконавців, композиторів та слухачької аудиторії. Водночас матеріали про програму «Music Saves Ukraine» [64] демонструють новий формат культурної взаємодії, у якому музика виступає не лише як мистецька практика, але й як засіб гуманітарної підтримки, благодійності та міжнародної адвокації української культури.

Окрему групу становлять ресурси, що висвітлюють діяльність культурних інституцій, таких як Український культурний фонд, Польський інститут, а також різноманітні громадські організації та творчі об'єднання. З їхніх матеріалів можна отримати конкретні дані про кількість реалізованих проєктів, географію концертної діяльності, участь українських митців у польських фестивалях і навпаки. Наприклад, інформація про програми резиденцій для українських музикантів у Польщі свідчить про інституціоналізацію підтримки творчих середовищ і створення умов для довготривалих професійних контактів. Публіцистичні статті та інтерв'ю з митцями, у свою чергу, дозволяють виявити суб'єктивний вимір співпраці – оцінки, мотивації, досвід безпосередніх учасників культурного процесу.

Особливого значення ці джерела набувають у контексті подій після 2014 р. та особливо після 2022 р., коли повномасштабна війна суттєво трансформувала характер українсько-польської культурної взаємодії. У цей період музична співпраця виходить за межі суто мистецького обміну і набуває виразного соціально-політичного виміру. Концерти солідарності, благодійні фестивалі, спільні музичні проєкти стають інструментами підтримки України на

міжнародній арені, формування позитивного іміджу та привернення уваги до гуманітарних проблем. Таким чином, електронні ресурси дозволяють зафіксувати трансформацію функцій музики – від естетичної до комунікативної та мобілізаційної.

Польська історіографія, представлена як науковими публікаціями, так і аналітичними та інформаційними матеріалами, органічно доповнює український науковий дискурс, пропонуючи інший ракурс інтерпретації двосторонніх відносин. У польських дослідженнях простежується акцент на ролі Польщі як одного з ключових партнерів України у процесах європейської інтеграції, зокрема у сфері культури. Підкреслюється значення інституційної підтримки українських митців – від організації концертів і фестивалів до надання грантів, стипендій та можливостей для творчих резиденцій. Це дозволяє розглядати Польщу не лише як реципієнта української культури, але й як активного агента її просування в європейському культурному просторі.

Водночас польські джерела демонструють значний інтерес до спільної культурної спадщини, що особливо виразно проявляється у дослідженнях, присвячених регіону Галичини. Проєкти на кшталт «Musica Galiciana» [56] спрямовані на вивчення музичної культури цього регіону як спільного історико-культурного простору, де переплітаються українські та польські традиції. У таких дослідженнях музика розглядається як важливий носій історичної пам'яті та ідентичності, що сприяє переосмисленню спільного минулого і формуванню нових моделей культурного діалогу. Крім того, польські публікації активно висвітлюють сучасні форми співпраці, зокрема у сфері джазу та популярної музики, що свідчить про розширення жанрових меж взаємодії та її адаптацію до глобалізаційних процесів.

Українська історіографія, у свою чергу, зосереджується на проблемах збереження національної ідентичності, розвитку культурної дипломатії та інтеграції у європейський культурний простір. У працях українських дослідників простежується прагнення осмислити українсько-польську співпрацю як частину

ширших євроінтеграційних процесів, а також як механізм подолання історичних травм і формування нових моделей взаємодії.

Таким чином, джерельна база дослідження є репрезентативною та достатньо повною для всебічного аналізу українсько-польської співпраці у сфері музики впродовж 1991–2025 рр. Вона дозволяє поєднати історичний, культурологічний та музикознавчий підходи, простежити еволюцію форм співробітництва, а також визначити основні тенденції та перспективи розвитку двосторонніх музичних зв'язків у сучасних умовах.

1.2. Теоретичні та методологічні підходи до вивчення співпраці України та Польщі у сфері музики

Теоретичні та методологічні підходи до вивчення співпраці України та Польщі у сфері музики є ключовим компонентом фундаментального опрацювання теми, що дозволяє не лише описати фактичні явища, а й пояснити їхню природу, динаміку, механізми формування та вплив на культурний простір обох країн. Ця проблематика належить до перетину кількох наукових дисциплін – культурології, музикознавства, міжнародних відносин, соціології культури та історії мистецтв – що зумовлює необхідність вживання комплексних теоретичних і методологічних підходів. Такий міждисциплінарний характер дослідження зумовлює розгляд співпраці не лише як сукупності мистецьких практик, а як інтегрованого культурно-соціального феномену, в якому відображаються історичні процеси, ідентичнісні конструкти, форми комунікації та системи символічних значень.

Перш за все, теоретичне осмислення проблеми співпраці у сфері музики передбачає звернення до культурно-історичного підходу, який дозволяє розглядати музичну взаємодію у довготривалій перспективі, враховуючи історичні умови, які впливали на її розвиток. Такий підхід дає змогу реконструювати етапи становлення культурної взаємодії між Україною та

Польщею, зокрема визначати, яким чином політичні трансформації, суспільні зрушення та процеси модернізації впливали на форми та змісти музичної співпраці. Культурно-історична перспектива дозволяє також простежити вплив різних музичних традицій, соціальних інституцій і музичної інфраструктури на формування спільних практик, а також враховувати змінність цих практик у межах суспільно-історичного розвитку.

Одним із важливих теоретичних підходів до дослідження музичної співпраці є системний підхід, що розглядає культурну взаємодію як багаторівневу, динамічну та відкриту систему, яка функціонує у постійному обміні з ширшим соціально-політичним і культурним середовищем. У межах цього підходу музична співпраця України та Польщі постає як сукупність взаємопов'язаних підсистем, до яких належать інституційна (державні та недержавні культурні організації, освітні заклади, фестивальні платформи), суб'єктна (митці, продюсери, менеджери культури, аудиторії), нормативна (правові акти, міжнародні угоди, культурні політики) та ресурсна (фінансові, інформаційні, символічні ресурси). Системний підхід дозволяє не лише фіксувати наявність цих елементів, але й аналізувати характер їхньої взаємодії, ступінь узгодженості та ефективності функціонування.

Особливу цінність цього підходу становить можливість виявлення структурних дисбалансів і «вузьких місць» у системі співпраці. Наприклад, невідповідність між високим рівнем творчої ініціативи митців і обмеженими можливостями фінансування або адміністративної підтримки може призводити до фрагментарності культурних проєктів. Водночас системний аналіз дозволяє простежити, як зміни в одному сегменті (наприклад, активізація культурної дипломатії або розширення грантових програм) впливають на інші компоненти системи, стимулюючи розвиток нових форм співпраці. Таким чином, музична взаємодія розглядається як цілісний процес, у якому поєднуються інституційні, творчі та соціальні чинники.

Конфліктологічний та ідентичнісний підходи виступають важливою складовою теоретичного інструментарію, оскільки дозволяють розкрити

глибинні смислові та історичні виміри музичної співпраці. У контексті українсько-польських відносин, які мають складну історію, музика виступає не лише як сфера естетичної діяльності, але й як простір символічного осмислення минулого. Ідентичнісний підхід дає змогу аналізувати, яким чином через музичні практики конструюються та репрезентуються національні ідентичності, як формується образ «свого» і «іншого», а також як ці уявлення можуть змінюватися в умовах міжкультурного діалогу.

Зокрема, вибір репертуару, акценти на певних історичних періодах чи композиторських школах, формати презентації музики на міжнародних сценах – усе це виступає інструментами символічної політики, через які відбувається артикуляція національних наративів. У процесі українсько-польської співпраці ці наративи можуть як взаємодоповнюватися, так і вступати у напруження, що зумовлює необхідність делікатного балансування між збереженням ідентичності та відкритістю до діалогу.

Конфліктологічний підхід, у свою чергу, дозволяє розглядати музичну взаємодію як потенційний інструмент подолання історичних травм і трансформації конфліктних наративів. Через спільні музичні проєкти, фестивалі, інтерпретацію спільної культурної спадщини відбувається символічне «перепрочитання» історії, що сприяє формуванню нових моделей взаєморозуміння. Особливо актуальним цей підхід є для аналізу періоду після 2014 та 2022 років, коли культурна співпраця набуває рис солідарності та взаємної підтримки, а музика стає засобом не лише художнього, але й етичного та політичного висловлювання.

Значний внесок у методологію дослідження співпраці у сфері музики має культурологічний підхід, який дозволяє інтерпретувати музичні практики як складну систему символів, значень і соціальних функцій. У межах цього підходу музика розглядається не лише як мистецький продукт, але як форма культурної комунікації, що відображає колективний досвід, історичну пам'ять і ціннісні орієнтації суспільства. Це дає змогу аналізувати музичні явища у ширшому

контексті – як елемент культурного простору, що формується під впливом соціальних, політичних і історичних факторів.

Культурологічна перспектива також акцентує на семіотичному вимірі музики, тобто на її здатності передавати значення через художні образи, стилі, жанри та виконавські інтерпретації. У контексті українсько-польської співпраці це дозволяє дослідити, як музичні твори та проєкти відображають спільні або відмінні культурні коди, як вони сприймаються різними аудиторіями та які смисли актуалізуються у процесі виконання. Важливим є також аналіз культурних стратегій, що реалізуються у двосторонніх проєктах – від презентації національної класики до створення нових синтетичних форм, які поєднують елементи обох культур.

Методологічна база дослідження включає також інтердисциплінарний синтез якісних і кількісних методів, що дозволяє створювати повноту емпіричного опису та глибинний аналіз явищ. Якісний аналіз, зокрема контент-аналіз, інтерв'ю з учасниками музичних проєктів, етнографічні спостереження та аналіз музичних текстів дозволяє інтерпретувати значення цих явищ для акторів культурного поля та аудиторії. Такий синтез дає змогу поєднувати об'єктивні параметри з інтерпретативним розумінням соціальних смислів.

Окрему увагу в методології слід приділяти підходам соціології музичної культури, які дозволяють вивчати музичну співпрацю як соціальне явище, що включає мережі акторів, структури творчих полів, інституційні зв'язки та аудиторні практики. Соціологічний підхід фокусується на виявленні соціальних механізмів взаємодії, ролі агентів і груп у процесах співпраці, а також на аналізі сприйняття музичних явищ різними соціальними групами. Такий підхід дозволяє виявити, яким чином музична співпраця відображає соціальні структури, як соціальні чинники впливають на вибір музичних форм, репертуарів та фестивальних пріоритетів, а також яким чином музична співпраця впливає на соціальні практики та ціннісні орієнтації громад.

Рефлексивний підхід, що походить із сучасних гуманітарних студій, також є важливим в аналізі музичної співпраці. Він фокусується на самосвідомості

дослідника та взаємодії між дослідницькою практикою та предметом дослідження. За такого підходу увага приділяється не лише явищам, які досліджуються, а й тому, як сам процес дослідження продукує знання про ці явища. Це особливо важливо у контексті сучасних культурних студій, де сам дискурс про співпрацю може впливати на її розвиток, репрезентацію та інтерпретацію.

Синтез усіх зазначених теоретичних та методологічних підходів дозволяє виробити цілісну концептуальну рамку для дослідження українсько-польської музичної співпраці. Така рамка повинна бути здатна відображати і пояснювати складні взаємозв'язки між історичними, культурними, соціальними та творчими чинниками, а також інтегрувати різні наукові перспективи для побудови повноцінного наративу про розвиток цієї сфери у 1991–2025 рр. Аналіз у межах цієї концептуальної рамки може не лише окреслити історію та сучасний стан співпраці, але й запропонувати прогностичні моделі її розвитку, виявити ключові фактори успіху та бар'єри, а також сформулювати рекомендації для подальших практик культурної політики, музичної освіти та культурної дипломатії. Таким чином, теоретичні та методологічні підходи виступають не лише інструментом наукового аналізу, а й фундаментом для практичних імплікацій і стратегічних рішень у сфері культурної взаємодії між Україною та Польщею.

РОЗДІЛ 2. СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ ФОРМИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ СПІВПРАЦІ (1991–2013 рр.)

2.1. Передумови та початковий етап формування співпраці

Передумови та початковий етап формування українсько-польської музичної співпраці у 1991–2013 рр. слід розглядати у ширшому контексті трансформацій політичних, культурних та соціальних відносин у Центрально-Східній Європі після завершення «холодної війни» та розпаду соціалістичного блоку. Проголошення незалежності України у 1991 р. стало ключовим фактором, що відкрив можливості для формування нової моделі двосторонніх відносин із Республікою Польща, яка вже на той час активно інтегрувалася у європейські структури. Важливо підкреслити, що культурно-мистецька, зокрема музична співпраця, виступала не лише похідною політичного діалогу, але й самостійним інструментом формування довіри, взаєморозуміння та символічного «перезавантаження» історично складних взаємин між двома народами.

Історичні передумови українсько-польської музичної взаємодії формувалися ще у попередні століття, однак саме після 1991 р. вони набули якісно нового змісту. Важливим чинником стало усунення ідеологічних бар'єрів, характерних для радянського періоду, що обмежували культурні контакти та зводили їх до формалізованих і контрольованих форматів. Натомість у пострадянський період відбувається інституціоналізація культурного діалогу на основі принципів відкритості, паритетності та взаємної зацікавленості. Як засвідчують дослідження гуманітарної співпраці між Україною та Польщею, культурна сфера, поряд із науково-освітньою, стала однією з ключових платформ для розвитку міждержавних відносин і формування спільного культурно-інформаційного простору [45, с. 82].

Початковий етап українсько-польської музичної співпраці у 1990-х роках характеризувався переважно спонтанністю та ініціативністю з боку окремих митців, творчих колективів і громадських організацій. В умовах недостатньо розвиненої нормативно-правової бази та обмежених фінансових ресурсів саме

неформальні контакти стали основою для налагодження сталих зв'язків. Особливу роль у цьому процесі відігравали прикордонні регіони, насамперед Західна Україна та південно-східні воєводства Польщі, де історично існували тісні культурні зв'язки. Саме тут активно проводилися перші спільні музичні фестивалі, концерти, обміни творчими колективами, які поступово формували інфраструктуру транскордонної культурної взаємодії.

Значущим чинником розвитку музичної співпраці стало формування договірно-правової бази українсько-польських відносин. Укладення міждержавних угод у сфері культури сприяло створенню умов для систематичного обміну мистецькими проєктами, підтримки гастрольної діяльності, організації спільних фестивалів та конкурсів. У цьому контексті музика виступала універсальною формою культурної комунікації, здатною долати мовні та політичні бар'єри, що особливо важливо для суспільств із травматичним історичним досвідом взаємин [20, с. 64].

Важливою передумовою інтенсифікації українсько-польської музичної співпраці стало також формування нової культурної політики обох держав, орієнтованої на європейські цінності. Польща, яка у 2004 р. стала членом Європейського Союзу, виступала своєрідним «провідником» європейських культурних практик для України. Це проявлялося, зокрема, у впровадженні нових форматів музичних подій, розвитку фестивального руху, підтримці незалежних музичних ініціатив. Українські музиканти отримували можливість інтегруватися у європейський культурний простір через участь у польських проєктах, що мало важливе значення для професіоналізації та інтернаціоналізації української музичної сцени.

Окрему роль у формуванні музичної співпраці відігравали інституції громадянського суспільства, зокрема культурні фонди, асоціації, мистецькі об'єднання. Вони виступали ініціаторами численних проєктів, спрямованих на популяризацію української музики у Польщі та польської – в Україні. Важливо, що ці ініціативи часто мали двосторонній характер і сприяли не лише культурному обміну, але й формуванню спільного культурного дискурсу. Як

свідчать дослідження українсько-польської співпраці, значну роль у цьому процесі відігравали також освітні та наукові інституції, які створювали платформи для міжкультурної комунікації та обміну досвідом [8, с. 62].

У 2000-х роках українсько-польська музична співпраця переходить у фазу якісного структурного оформлення, що проявляється у поступовій інституціоналізації культурних контактів та формуванні стабільних моделей взаємодії. Якщо у 1990-х роках домінували переважно ситуативні та неформальні зв'язки, то на початку XXI ст. співпраця набуває системного характеру, що відображається у створенні регулярних фестивальних платформ, розширенні гастрольної діяльності та формуванні мережі партнерств між культурними установами. Важливо підкреслити, що саме у цей період відбувається перехід від окремих акцій до довготривалих програм співробітництва, які передбачають стратегічне планування, фінансову підтримку та інституційну координацію.

Зростання ролі міжнародних фестивалів стає одним із визначальних чинників цього процесу. Польські фестивалі, які активно інтегрувалися у загальноєвропейський культурний простір, поступово перетворюються на ключові платформи для презентації української музики. Особливо це стосується великих багатожанрових подій, таких як «Open'er Festival», що з початку 2000-х років став одним із найбільших фестивалів регіону і важливим каналом включення східноєвропейських артистів у міжнародний музичний обіг. Хоча активна участь українських артистів у таких масштабних подіях особливо посилилася вже після 2014 р., саме у 2000-х роках було закладено основу для їхньої подальшої інтеграції через розширення культурних контактів і відкритість польських інституцій до співпраці [54].

Водночас українські фестивалі також поступово інтернаціоналізуються, дедалі активніше залучаючи польських виконавців, композиторів і музикантів. Це сприяє формуванню двостороннього культурного обміну, у межах якого відбувається не лише презентація національного мистецтва, але й його взаємна адаптація до нових аудиторій. У результаті формується спільний культурний

простір, який характеризується циркуляцією музичних ідей, стилів і практик, а також зростанням інтересу до музичної культури сусідньої країни. Така взаємодія створює передумови для поступового стирання культурних бар'єрів і формування спільної регіональної ідентичності у сфері музичного мистецтва.

Особливого значення у цей період набуває розвиток академічної музичної співпраці, яка відзначається високим рівнем організованості та стабільності. Музичні академії, консерваторії та інші освітні установи України та Польщі активно розвивають партнерські зв'язки, укладають угоди про співпрацю, організовують спільні освітні та творчі заходи. До таких форм належать майстер-класи за участю провідних виконавців, міжнародні конкурси, студентські обміни, стажування та спільні концерти. Ці практики сприяють не лише підвищенню професійного рівня музикантів, але й формуванню нової генерації митців, які мислять у категоріях відкритого культурного простору та орієнтуються на міжнародну мобільність [28, с. 179].

Важливо підкреслити, що саме в академічному середовищі відбувається глибинний культурний обмін, який виходить за межі поверхневого знайомства з музичними традиціями та передбачає їхнє осмислення, інтерпретацію та творче переосмислення. У процесі навчання і спільної діяльності формується здатність до міжкультурного діалогу, що є ключовою компетентністю для сучасного музиканта. Крім того, такі контакти сприяють гармонізації освітніх стандартів, обміну методиками викладання та інтеграції української музичної освіти у європейський освітній простір.

Паралельно із розвитком академічної сфери відбувається активізація співпраці у сфері популярної музики, яка має більш динамічний і гнучкий характер. Популярна музика, орієнтована на широку аудиторію, швидше реагує на глобальні тренди та комерційні запити, що робить її ефективним інструментом масової культурної взаємодії. У 2000-х роках відбувається поступове включення українських виконавців у польський музичний ринок і навпаки, що супроводжується зростанням кількості спільних виступів, колаборацій і медійних проєктів. Цей процес створює умови для формування

спільного музичного простору популярної культури, у якому поєднуються елементи різних національних традицій [35].

Не можна оминати увагою і вплив політичних подій на розвиток музичної співпраці. Помаранчева революція 2004 р. та подальші євроінтеграційні прагнення України сприяли посиленню інтересу до української культури в Польщі. Польське суспільство активно підтримувало демократичні трансформації в Україні, що знаходило відображення і у культурній сфері, зокрема у зростанні кількості спільних музичних проєктів. У цьому контексті музика виступала як форма культурної дипломатії, що сприяла зміцненню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Водночас розвиток українсько-польської музичної співпраці не був позбавлений труднощів. Серед основних проблем можна виокремити нерівномірність фінансування культурних проєктів, недостатню координацію між державними інституціями, а також вплив історичних стереотипів, які час від часу актуалізувалися у суспільному дискурсі. Проте, попри ці виклики, співпраця у музичній сфері демонструвала стійку позитивну динаміку, що свідчить про її глибинний соціокультурний потенціал.

Таким чином, період 1991–2013 рр. можна охарактеризувати як етап становлення та інституціоналізації українсько-польської музичної співпраці. Його ключовими характеристиками є перехід від неформальних контактів до системної взаємодії, формування договірно-правової бази, активізація ролі громадянського суспільства та інтеграція у ширший європейський культурний простір. Саме у цей період закладаються основи для подальшого розвитку співпраці, яка у наступні роки набуде ще більшої інтенсивності та стратегічного значення.

2.2. Інституційні засади культурної взаємодії

Інституційні засади українсько-польської музичної співпраці у 1991–2013 рр. формувалися в умовах глибоких трансформацій політичної, соціально-економічної та культурної систем обох держав, що зумовило необхідність створення нових механізмів міждержавної взаємодії у гуманітарній сфері. Після здобуття Україною незалежності ключовим завданням стало формування ефективної інституційної архітектури культурної дипломатії, здатної забезпечити системність, сталість і взаємовигідність двосторонніх контактів. У цьому контексті музична співпраця виступала не ізольованим явищем, а складовою ширшої системи культурної взаємодії, що охоплювала державні, регіональні та недержавні інститути.

Базовим рівнем інституційного забезпечення українсько-польської музичної співпраці стала міждержавна договірно-правова база, яка визначала загальні принципи гуманітарного партнерства. Укладення двосторонніх угод у сфері культури створило нормативне підґрунтя для розвитку контактів між мистецькими установами, забезпечило правові гарантії для реалізації спільних проєктів та сприяло формуванню механізмів фінансової та організаційної підтримки культурних ініціатив. У рамках цих угод музика розглядалася як важливий елемент культурного обміну, що сприяє міжкультурному діалогу та формуванню позитивного іміджу держав. Інституціоналізація співпраці дозволила перейти від епізодичних заходів до системної діяльності, що включала регулярні фестивалі, гастрольні тури, конкурси та освітні програми [35].

На рівні державного управління ключову роль у формуванні інституційних засад відігравали профільні міністерства культури обох країн, а також дипломатичні представництва. Саме вони виступали координаторами культурної політики, визначали пріоритетні напрями співпраці та забезпечували міжурядову комунікацію. Діяльність дипломатичних установ, зокрема посольств і культурних відділів, сприяла просуванню національного музичного продукту за кордоном, організації концертів, виставок та фестивалів. У цьому контексті культурна дипломатія стала одним із ключових інструментів реалізації

зовнішньополітичних стратегій обох держав, а музична співпраця – її важливим компонентом.

Важливим елементом інституційної структури були також міжурядові комісії та спільні робочі групи, які координували реалізацію гуманітарних проєктів. Вони забезпечували узгодження інтересів сторін, розробку спільних програм та моніторинг їх виконання. Подібні механізми сприяли підвищенню ефективності співпраці та дозволяли адаптувати її до змінних умов політичного та економічного середовища. Як засвідчують дослідження українсько-польської гуманітарної взаємодії, формування єдиного культурно-інформаційного простору розглядалося як стратегічне завдання, що мало не лише культурне, але й політичне значення [45, с. 83].

На регіональному рівні інституційні засади співпраці реалізовувалися через діяльність органів місцевого самоврядування, які активно підтримували транскордонні культурні ініціативи. Особливе значення мали єврорегіони та прикордонні програми співробітництва, що створювали умови для розвитку локальних музичних проєктів. У цьому контексті важливу роль відігравали партнерські зв'язки між містами та регіонами України та Польщі, які сприяли організації спільних фестивалів, конкурсів та концертів. Локальні інституції часто виступали більш гнучкими та мобільними, ніж центральні органи влади, що дозволяло їм оперативно реагувати на потреби культурного середовища та ініціювати нові форми співпраці.

Суттєвим компонентом інституційної системи були також освітні та наукові установи, зокрема музичні академії, консерваторії та університети. Вони виступали платформами для підготовки професійних кадрів, розвитку творчих контактів і реалізації спільних проєктів. Інституційна співпраця у цій сфері включала обміни студентами та викладачами, проведення майстер-класів, конференцій і конкурсів. Важливо, що саме освітні інституції сприяли формуванню довготривалих професійних зв'язків, які згодом трансформувалися у сталі форми музичної взаємодії. Як свідчить аналіз українсько-польської науково-освітньої співпраці, подібні ініціативи сприяли формуванню спільного

інтелектуального та культурного простору, а також підготовці кадрів для державного і громадського секторів [17, с. 173].

Окрему групу інституцій становили культурні фонди, громадські організації та мистецькі об'єднання, які відігравали важливу роль у реалізації конкретних музичних проєктів. Вони часто виступали ініціаторами інноваційних форматів співпраці, залучали міжнародне фінансування та забезпечували гнучкість і креативність у реалізації культурних програм. Недержавний сектор компенсував обмежені можливості державних інституцій, особливо у 1990-х роках, коли фінансування культури було нестабільним. Саме завдяки діяльності громадських організацій вдалося реалізувати значну кількість спільних музичних заходів, що сприяли популяризації української та польської музики.

Важливою складовою інституційних засад була також участь міжнародних організацій і програм, які підтримували українсько-польську співпрацю у рамках ширших європейських ініціатив. Польща, як член Європейського Союзу, виступала посередником у залученні України до європейських культурних проєктів, що відкривало нові можливості для розвитку музичної співпраці. Фінансування з боку європейських фондів дозволяло реалізовувати масштабні проєкти, спрямовані на розвиток культурної інфраструктури, підтримку молодих митців і популяризацію культурної спадщини.

Інституційна структура українсько-польської музичної співпраці характеризувалася багаторівневістю та поліцентричністю, що забезпечувало її стійкість і адаптивність. Взаємодія між державними, регіональними та недержавними інституціями створювала складну мережу зв'язків, у межах якої реалізовувалися різноманітні форми культурної діяльності. Така модель дозволяла поєднувати стратегічне планування з гнучкістю реалізації, що було особливо важливо в умовах постсоціалістичних трансформацій [7, с. 102].

Разом з тим, інституційні засади співпраці не були позбавлені певних проблем. Серед основних викликів слід відзначити недостатню координацію між різними рівнями управління, обмеженість фінансових ресурсів, а також залежність культурних проєктів від політичної кон'юнктури. У деяких випадках

спостерігалася фрагментарність інституційної взаємодії, що ускладнювало реалізацію довготривалих програм. Проте поступове накопичення досвіду співпраці, розширення мережі інституцій та зростання взаємної довіри сприяли подоланню цих труднощів.

У підсумку, інституційні засади українсько-польської музичної співпраці у 1991–2013 рр. сформувалися як багаторівнева система, що поєднувала державні, регіональні та громадські інституції, а також міжнародні механізми підтримки. Вона забезпечила перехід від спонтанних контактів до структурованої взаємодії, створила умови для реалізації масштабних культурних проєктів і сприяла інтеграції української музичної культури у європейський простір. Саме ця інституційна база стала фундаментом для подальшого розвитку українсько-польської музичної співпраці у наступні періоди, визначивши її стійкість, динамічність і стратегічну значущість.

2.3. Основні форми співпраці: фестивалі, конкурси, гастролі, спільні проєкти

Основні форми українсько-польської музичної співпраці у 1991–2013 рр. формувалися як багатовимірна система культурної взаємодії, що поєднувала як традиційні, так і інноваційні формати мистецької комунікації. До ключових із них належали міжнародні фестивалі, музичні конкурси, гастрольна діяльність, а також різноманітні спільні творчі проєкти. Саме через ці форми реалізовувався практичний вимір культурного партнерства, який забезпечував не лише обмін мистецькими продуктами, але й формування спільного культурного простору, у межах якого відбувалося взаємне збагачення національних музичних традицій.

Найрепрезентативнішою формою співпраці стали міжнародні музичні фестивалі, які виступали ключовими платформами для презентації української та польської музики. У постсоціалістичний період фестивальний рух набув особливого значення як інструмент культурної інтеграції, що дозволяв долати

ізоляцію попереднього часу та включати національні культури у ширший європейський контекст. В Україні одним із центральних майданчиків для розвитку українсько-польської музичної взаємодії став міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест», у межах якого регулярно презентувалися твори польських композиторів та відбувалася участь польських виконавців. Фестиваль сприяв розширенню репертуарної політики, знайомству української аудиторії з сучасною польською музикою та формуванню професійного діалогу між митцями [4, с. 204]

Паралельно розвивалися фестивалі транскордонного типу, що організовувалися у прикордонних регіонах України та Польщі. Вони мали особливу соціокультурну функцію, оскільки сприяли формуванню локальних мереж співпраці та активізації культурного життя прикордонних територій. Характерним прикладом є міжнародний фестиваль «Франко.Місія», який об'єднав мистецькі ініціативи обох країн і включав участь польських музичних колективів, демонструючи інтеграційний потенціал спільних культурних подій [41]. Подібні заходи поєднували концертну діяльність з освітніми та комунікативними елементами, створюючи умови для безпосереднього міжкультурного діалогу.

Важливе місце у структурі фестивального руху займали також фестивалі української культури в Польщі, які виконували подвійну функцію: з одного боку, вони сприяли збереженню культурної ідентичності української діаспори, а з іншого – виступали каналом популяризації української музики серед польської аудиторії. Участь українських музикантів у таких заходах сприяла розширенню аудиторії, формуванню позитивного культурного іміджу України та зміцненню гуманітарних зв'язків між країнами [39, с. 104]. Таким чином, фестивалі стали не лише формою мистецької презентації, але й важливим інструментом культурної дипломатії.

Поряд із фестивалями значну роль у розвитку українсько-польської музичної співпраці відігравали музичні конкурси, які забезпечували професійне зростання виконавців та композиторів. Конкурси виступали своєрідними

«інкубаторами» талантів, створюючи можливості для молодих музикантів презентувати свої здібності на міжнародному рівні. Участь у польських конкурсах відкривала для українських виконавців доступ до європейського музичного ринку, тоді як польські музиканти отримували можливість долучатися до українських мистецьких подій. Конкурсна форма співпраці сприяла стандартизації професійних вимог, підвищенню якості виконавства та формуванню спільних критеріїв оцінювання музичного мистецтва.

Не менш важливою формою співпраці була гастрольна діяльність, яка забезпечувала регулярний обмін музичними колективами між Україною та Польщею. Гастролі дозволяли митцям безпосередньо взаємодіяти з аудиторією іншої країни, сприяли популяризації національного музичного продукту та розширенню культурного впливу. У 1990-х роках гастрольна діяльність часто мала епізодичний характер, однак у 2000-х роках вона поступово набувала системності завдяки підтримці державних і недержавних інституцій. Важливо, що гастролі охоплювали різні жанрові напрями – від академічної музики до популярної та альтернативної сцени, що свідчить про багатогранність українсько-польської музичної взаємодії [12]

Гастрольні обміни також сприяли формуванню стійких професійних контактів між музикантами, диригентами, композиторами та організаторами культурних заходів. Вони створювали передумови для реалізації спільних творчих проєктів, які стали ще однією важливою формою співпраці. Спільні проєкти включали як концертні програми, так і більш складні форми взаємодії, такі як створення музичних творів, постановка оперних і театральних вистав, запис альбомів та реалізація мультимедійних проєктів. Важливо, що ці ініціативи часто мали міждисциплінарний характер, поєднуючи музику з іншими видами мистецтва.

Спільні творчі проєкти відігравали ключову роль у формуванні нових художніх практик, що виникали на перетині української та польської музичних традицій. Вони сприяли експериментам із формою та змістом, розвитку сучасної музики та інтеграції національних культур у глобальний мистецький процес. У

цьому контексті особливо важливими були проекти, що реалізовувалися за підтримки міжнародних програм і фондів, які забезпечували фінансові та організаційні ресурси для їх здійснення [56].

Суттєвим аспектом українсько-польської музичної співпраці була також активна участь у спільних освітніх і наукових заходах, які виступали не лише доповненням до основних форм взаємодії, а й ключовим фактором формування професійного середовища. Майстер-класи, семінари, конференції та творчі лабораторії забезпечували систематичний обмін знаннями, підвищення кваліфікації виконавців і музикознавців, а також сприяли розвитку методик викладання та наукового аналізу музичних явищ. Такі заходи формували платформу для налагодження професійних контактів, створення мереж експертів і обміну досвідом між українськими та польськими фахівцями, що, у свою чергу, підвищувало рівень музичної компетентності та відкривало нові можливості для співпраці.

Хоча освітні та наукові ініціативи часто мали обмежену публічну видимість, їхнє значення для розвитку музичного середовища є надзвичайним: вони дозволяли формувати стабільну базу для майбутніх проектів, сприяли створенню інноваційних підходів до виконання та композиції, а також закладали фундамент для інтеграції української музики у європейський культурний контекст [21, с. 78].

У цілому, основні форми українсько-польської музичної співпраці у 1991–2013 рр. характеризуються високим рівнем різноманітності та взаємодоповнюваності. Фестивалі забезпечували широку публічну репрезентацію музичного мистецтва, створюючи майданчики для презентації національних традицій та міжнародного обміну. Конкурси сприяли професійному розвитку виконавців і відкривали нові перспективи для кар'єри. Гастролі забезпечували безпосередній культурний контакт і знайомство з локальними музичними традиціями, а спільні проекти стимулювали виникнення нових художніх практик і експериментальних форматів. Взаємодія цих форм формувала цілісну систему культурної співпраці, яка не лише зміцнювала

міждержавні зв'язки, а й сприяла інтеграції України та Польщі у спільний європейський культурний простір, створюючи передумови для сталого розвитку музичної сфери обох країн.

Таким чином, у досліджуваній період сформувалася розгалужена мережа форм українсько-польської музичної співпраці, яка забезпечувала її сталість, динамічність та ефективність. Вона стала важливим чинником розвитку музичного мистецтва обох країн, сприяла формуванню міжкультурного діалогу та заклала підґрунтя для подальшого поглиблення співпраці у наступні десятиліття.

2.4. Взаємовплив музичних культур та популяризація національного мистецтва

Взаємовплив української та польської музичних культур у 1991–2013 рр. є складним багатовимірним процесом, що розгортався в умовах постсоціалістичної трансформації та поступової інтеграції обох держав у європейський культурний простір. У зазначений період музична співпраця між Україною та Польщею виступала не лише формою культурного обміну, але й важливим механізмом взаємного збагачення художніх традицій, трансферу естетичних моделей і формування нових ідентифікаційних наративів. Цей процес охоплював як академічну, так і популярну музику, а також різні рівні культурної комунікації – від професійного середовища до масової культури.

Однією з ключових характеристик взаємовпливу стало переосмислення національних музичних традицій у контексті відкритості до зовнішніх впливів. Після 1991 р. українська музична культура отримала можливість вільно інтегруватися у європейський мистецький простір, у якому польська музика відігравала роль важливого регіонального орієнтира. Польща, яка швидше адаптувалася до ринкових умов і європейських стандартів культурної політики, виступала своєрідним «медіатором» між українською музичною традицією та

західноєвропейськими тенденціями. У результаті цього відбувалося активне запозичення організаційних моделей, фестивальних форматів, принципів менеджменту у сфері культури, що впливало на модернізацію українського музичного середовища [37, с. 94].

Взаємовплив музичних культур проявлявся також у сфері композиторської творчості, де відбувалося поєднання національних традицій із сучасними європейськими тенденціями. Українські композитори активно знайомилися з польською школою сучасної музики, яка відзначалася експериментальністю, відкритістю до авангардних практик і високим рівнем інтеграції у міжнародний контекст. Водночас польські митці виявляли інтерес до української музичної спадщини, зокрема фольклору та духовної музики, що зумовлювало появу нових синтетичних форм творчості. Такий діалог сприяв формуванню спільного культурного простору, у межах якого національні традиції не лише зберігалися, але й трансформувалися під впливом міжкультурної взаємодії.

Особливого значення набув взаємовплив у сфері виконавського мистецтва. Участь українських музикантів у польських фестивалях, конкурсах і концертних програмах сприяла засвоєнню нових виконавських стандартів, розширенню репертуару та підвищенню професійного рівня. Польська виконавська школа, яка поєднувала високий рівень технічної підготовки з інтерпретаційною свободою, справляла помітний вплив на українських музикантів. У свою чергу, польські виконавці, беручи участь у музичному житті України, відкривали для себе специфіку української музичної традиції, що збагачувало їхній творчий досвід і сприяло розширенню репертуарної політики [3, с. 25].

Уже в 1990-х роках українські музиканти регулярно виступали на Фестивалі української культури в Сопоті, який став одним із головних майданчиків презентації українського мистецтва в Польщі. Значну роль у розвитку професійних контактів відіграв Міжнародний фестиваль сучасної музики «Варшавська осінь» (Warszawska Jesień), де виконувалися твори українських композиторів Валентина Сильвестрова, Євгена Станковича та Мирослава Скорика. Завдяки участі у цьому форумі українська композиторська

школа отримала можливість інтегруватися в європейський мистецький простір та презентувати власні творчі здобутки міжнародній аудиторії.

Важливим прикладом транскордонної музичної співпраці став міжнародний джазовий фестиваль «Jazz Bez», започаткований у 2001 р. у Львові. Особливістю фестивалю було його проведення одночасно в містах України та Польщі. У 2013 р. тринадцятий фестиваль охопив Львів, Київ, Харків, Тернопіль, Луцьк, Люблін, Перемишль, Санок та інші міста, фактично сформувавши спільний українсько-польський джазовий простір. Участь у фестивалі брали музиканти з обох країн, а його діяльність сприяла розвитку професійних контактів між виконавцями, менеджерами та культурними інституціями [58].

У сфері популярної музики знаковим явищем стало зростання популярності українських гуртів у Польщі. Особливий успіх мав гурт «Океан Ельзи», який із середини 2000-х років регулярно виступав у польських містах та брав участь у культурних проєктах, орієнтованих на українсько-польську молодіжну співпрацю. «Океан Ельзи» став одним із найвідоміших українських музичних брендів у Польщі, а його концерти сприяли популяризації сучасної української музики серед польської аудиторії.

Водночас показовим прикладом культурного взаємовпливу став польський гурт Енеї, заснований у 2002 р. братами українського походження Павлом і Петром Солодухами. Колектив поєднував елементи польської рок-музики з українським фольклором та народною інструментальною традицією. Перемога гурту на польському телевізійному шоу «Must Be the Music» у 2011 р. сприяла популяризації українських музичних мотивів серед широкої польської аудиторії та стала символом успішного культурного синтезу двох народів.

Помітним майданчиком музичної взаємодії став і міжнародний пісенний конкурс «Євробачення». Україна дебютувала на конкурсі у 2003 р., а вже у 2004 р. перемогу здобула Руслана з композицією «Wild Dances», що привернуло значну увагу польської публіки до сучасної української музики. У свою чергу, польський гурт Ich Troje у 2003 р. представив пісню «Keine Grenzen – Żadnych granic» («Без кордонів»), яка символічно відображала ідею подолання

міждержавних бар'єрів та розвитку культурного діалогу в Центрально-Східній Європі [59].

Важливу роль у популяризації української культури в Польщі відігравали також щорічні фестивалі української культури в Перемишлі, Кошаліні та інших містах, організовані українською діаспорою. У межах цих заходів виступали хори, фольклорні ансамблі та сучасні виконавці з України, що сприяло збереженню національної ідентичності української громади та водночас знайомило польське суспільство з різноманіттям української музичної культури.

Важливим аспектом взаємовпливу була також популяризація національного музичного мистецтва, яка здійснювалася через різноманітні канали культурної комунікації. Участь українських музикантів у польських культурних заходах сприяла формуванню позитивного іміджу української культури за кордоном, розширенню аудиторії та інтеграції у європейський культурний простір. Польща виступала одним із ключових майданчиків для презентації української музики, що мало особливе значення в умовах обмежених можливостей виходу на західноєвропейські ринки. Як зазначається у дослідженнях гуманітарної співпраці, формування спільного культурно-інформаційного простору розглядалося як важливий інструмент зміцнення міждержавних відносин і протидії зовнішнім культурним впливам [45, с. 84].

Популяризація польського музичного мистецтва в Україні також відігравала значну роль у формуванні взаємного культурного інтересу. Польські музичні колективи, композитори та виконавці активно брали участь у фестивалях, концертах і конкурсах, що сприяло поширенню польської музики серед української аудиторії. Важливо, що цей процес мав не односторонній, а взаємний характер, що забезпечувало баланс культурного обміну та сприяло формуванню партнерських відносин.

Окрему роль у популяризації національного мистецтва впродовж 1991–2013 рр. відігравала українська діаспора в Польщі, яка виступала не лише зберігачем культурної спадщини, але й активним агентом міжкультурної комунікації. У цей період діяльність українських громадських і культурних

організацій у Польщі набуває системного характеру, що проявляється у створенні діючих інституцій, мистецьких колективів, освітніх ініціатив та фестивальних платформ. Саме через діаспорні середовища відбувалося первинне «входження» української музики у польський культурний простір, особливо у 1990-х роках, коли офіційні механізми культурної дипломатії ще перебували на стадії становлення [46, с. 182].

Українські організації в Польщі, зокрема культурні товариства, мистецькі об'єднання та освітні осередки, виступали ініціаторами численних концертів, фестивалів і тематичних заходів, які знайомили польську аудиторію з українською музичною традицією – як народною, так і академічною та сучасною. Такі заходи часто мали багатофункціональний характер: з одного боку, вони забезпечували збереження національної ідентичності українців у Польщі, а з іншого – сприяли інтеграції української культури у польське культурне середовище. Особливе значення мали фестивалі української культури, що проводилися у різних містах Польщі, які поступово трансформувалися з внутрішньодіаспорних подій у відкриті міжнародні платформи міжкультурного діалогу.

Важливо підкреслити, що саме через діяльність діаспори формувався позитивний образ України як держави з багатою та самобутньою культурною традицією. У контексті пострадянської трансформації це мало принципове значення, оскільки сприяло подоланню стереотипів та формуванню нової культурної репрезентації України в польському суспільстві. Таким чином, діаспора виконувала функцію своєрідного «культурного медіатора», який забезпечував сталість і безперервність українсько-польських музичних контактів.

Взаємовплив музичних культур у цей період проявлявся не лише у сфері традиційного чи академічного мистецтва, але й у динамічному розвитку популярної музики, яка швидше реагувала на глобалізаційні процеси та соціокультурні трансформації. У 2000-х роках спостерігається активізація співпраці між українськими та польськими виконавцями у жанрах поп- та рок-

музики, що було зумовлено як розвитком музичної індустрії, так і зростанням мобільності митців. Спільні концерти, участь у фестивалях, запис музичних композицій та кліпів створювали нові формати культурної взаємодії, орієнтовані на широку аудиторію [50, с. 119].

Ці проєкти, попри їх комерційний характер, мали значно ширший культурний ефект. Вони сприяли формуванню спільного музичного простору, у якому відбувалося поєднання різних стилістичних елементів, мовних практик і культурних кодів. Українські виконавці адаптувалися до польського ринку, водночас зберігаючи національну ідентичність, тоді як польські артисти відкривали для себе нові музичні впливи та співпрацювали з українськими колегами. У результаті формувалася своєрідний транснаціональний культурний простір, характерний для Центрально-Східної Європи початку XXI століття.

Не менш важливим чинником взаємовпливу стала медіасфера, яка у 1991–2013 рр. зазнала суттєвих трансформацій у зв'язку з розвитком інформаційних технологій. Телебачення, радіо та, особливо з середини 2000-х років, інтернет стали ключовими каналами поширення музичного контенту та формування культурних уподобань аудиторії. Польські медіа поступово розширювали присутність української тематики, висвітлюючи культурні події, фестивалі та виступи українських артистів. Водночас українські медіа приділяли увагу польському музичному життю, що сприяло формуванню взаємного інтересу.

З розвитком цифрових платформ і соціальних мереж наприкінці досліджуваного періоду значно зростає доступність музичного контенту, що сприяє інтенсифікації культурного обміну. Музика починає циркулювати поза межами традиційних інституційних каналів, що відкриває нові можливості для взаємодії між митцями та аудиторією. У результаті формується спільний інформаційно-культурний простір, у межах якого музика виступає одним із ключових інструментів комунікації [36, с. 115].

Отже, у період 1991–2013 рр. взаємовплив української та польської музичних культур набуває комплексного характеру, охоплюючи як традиційні, так і сучасні форми мистецтва, інституційні та неформальні практики, локальні

та транснаціональні рівні взаємодії. Діяльність діаспори, розвиток популярної музики та медіасфери створили підґрунтя для формування стійкого культурного діалогу, який став важливим чинником подальшого розвитку українсько-польської співпраці у наступний період.

Водночас взаємовплив музичних культур не був позбавлений певних асиметрій. Польська музична індустрія, яка мала більш розвинену інфраструктуру та доступ до європейських ресурсів, часто виступала домінуючим партнером у процесі культурного обміну. Проте ця асиметрія не мала виключно негативного характеру, оскільки сприяла модернізації українського музичного середовища та його інтеграції у міжнародний контекст.

У підсумку, взаємовплив української та польської музичних культур у 1991–2013 рр. можна охарактеризувати як динамічний і багаторівневий процес, що поєднував елементи культурного обміну, трансферу інновацій і формування нових художніх практик. Популяризація національного музичного мистецтва виступала важливим інструментом цього процесу, сприяючи зміцненню культурних зв'язків, формуванню позитивного іміджу обох держав і інтеграції у спільний європейський культурний простір. Саме у цей період було закладено підґрунтя для подальшого розвитку українсько-польської музичної співпраці, яка у наступні роки набуде ще більшої інтенсивності та стратегічного значення.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ (2014–2025 рр.)

3.1. Трансформація українсько-польської музичної співпраці в нових історичних умовах

Трансформація українсько-польської музичної співпраці після 2014 р. особливо яскраво проявилася через реалізацію масштабних культурних і благодійних проєктів. Уже після початку російської агресії Польща стала одним із головних майданчиків презентації української музики в Європі. Українські артисти активно брали участь у польських фестивалях, концертних турах та культурних акціях, присвячених підтримці України. Зокрема, продовжив розвиток транскордонний фестиваль «Jazz Bez», який об'єднував десятки міст України та Польщі й після 2014 р. набув додаткового значення як символ культурної солідарності між двома державами.

Новий етап співпраці розпочався після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 р. Уже 20 березня 2022 р. у Лодзі на сцені Atlas Arena відбувся масштабний благодійний концерт «Razem z Ukrainą» («Разом з Україною»), який транслювався польським телеканалом TVN. У концерті взяли участь відомі українські та польські виконавці, серед яких Тіна Кароль, Jerry Heil, гурт Dagadana, Kayah, Vito Bambino, Daria Zawiałow, Anita Lipnicka та інші. Усі кошти від заходу були спрямовані на гуманітарну допомогу українським громадянам через Польську гуманітарну акцію. Під час проведення концерту було зібрано близько 8 млн злотих допомоги для України [11].

Важливим прикладом міжнародної культурної мобілізації став також телемарафон-концерт «Save Ukraine – #StopWar», проведений у Варшаві 27 березня 2022 р. У ньому взяли участь українські виконавці Jamala, Руслана, DakhaBrakha, Go_A, THE HARDKISS, а також світові зірки Sting, Imagine Dragons і Fatboy Slim. Захід транслювався у понад двадцяти країнах Європи та став одним із найбільших музичних проєктів на підтримку України в перші місяці війни.

Особливого значення набула діяльність українських виконавців у польському культурному просторі. Після 2022 р. у Польщі регулярно виступали гурти DakhaBrakha, Kozak System, Kalush Orchestra, ONUKA, KAZKA, Go_A, а також численні академічні колективи та симфонічні оркестри. Переможці «Євробачення-2022» Kalush Orchestra активно співпрацювали з польськими музикантами. У 2023 р. гурт представив спільну композицію «Nasze Domy» з польським репером Szpaku, присвячену темі війни, дому та солідарності між українцями і поляками.

Помітною тенденцією стало зростання присутності українських виконавців на провідних польських фестивалях. У 2023 р. український гурт LUIKU виступив на головній сцені одного з найбільших музичних фестивалів Центральної Європи – Pol'and'Rock Festival. Колектив презентував авторське поєднання української, польської, балканської та карпатської музичної традиції, що стало прикладом сучасного міжкультурного синтезу.

У сфері традиційної музики важливим прикладом співпраці став проєкт «Kijów–Kraków / Ukrainian Music Scene», реалізований у Кракові в 2023 р. У його межах відбулися концерти українських гуртів NAZVA, Horyna, HrayBery та інших колективів, які представляли різні напрями української музики – від автентичного фольклору до сучасних експериментальних форм. Проєкт був спрямований на ознайомлення польської аудиторії з актуальними тенденціями розвитку української музичної культури та створення спільного культурного простору.

Важливим напрямом співпраці стала підтримка українських композиторів та академічних музикантів. Польські культурні інституції, зокрема Інститут Адама Міцкевича, Національний інститут музики і танцю Польщі, музичні академії Варшави, Кракова, Лодзі та Катовіце, започаткували програми резиденцій, стипендій та творчих стажувань для українських митців. Завдяки цим програмам українські композитори, диригенти та музикознавці отримали можливість продовжувати професійну діяльність в умовах війни та брати участь у міжнародних мистецьких проєктах.

Показовим прикладом інтеграції української музики у світовий культурний простір за підтримки європейських партнерів стала участь України у найбільшій міжнародній музичній виставці WOMEX 2022. Український стенд і спеціальна програма були організовані за підтримки Українського інституту та міжнародних партнерів. У межах заходу презентувалися сучасні українські виконавці, а також проєкт «Ukrainian Jazzmen at War», присвячений музикантам, які долучилися до захисту України.

Характерною рисою періоду 2022–2025 рр. стало перетворення музики на інструмент культурної дипломатії та міжнародної адвокації України. Концерти українських артистів у Польщі дедалі частіше поєднували мистецьку, інформаційну та благодійну функції. Через музичні проєкти польське суспільство отримувало можливість безпосередньо ознайомлюватися з українською культурою, а українські митці – доносити до міжнародної аудиторії інформацію про війну, гуманітарну ситуацію та боротьбу України за незалежність. Унаслідок цього українсько-польська музична співпраця набула безпрецедентного масштабу та стала одним із найуспішніших прикладів культурної дипломатії в Центральній-Східній Європі початку XXI ст.

Водночас у 2014–2025 рр. відбувається суттєва цифровізація українсько-польської музичної співпраці. Розвиток цифрових технологій, онлайн-платформ і соціальних мереж створив нові можливості для дистанційної взаємодії, що стало особливо актуальним у період пандемії COVID-19 та в умовах війни. Онлайн-концерти, дистанційні колаборації, цифрові фестивалі дозволили зберегти інтенсивність культурного обміну навіть за обмежених можливостей фізичної мобільності. Новітні технології також сприяли розширенню аудиторії, забезпечуючи доступ до музичного контенту на міжнародному рівні.

Суттєвих змін зазнала і структура інституційної підтримки музичної співпраці. У нових умовах значно зросла роль міжнародних програм, фондів і ініціатив, спрямованих на підтримку української культури. Польські державні та недержавні інституції активно долучалися до реалізації спільних проєктів, забезпечуючи фінансову, організаційну та інформаційну підтримку. У ширшому

контексті українсько-польська культурна співпраця стала частиною євроінтеграційного процесу України, що передбачає адаптацію до європейських стандартів та активну участь у міжнародних культурних програмах [38, с. 143].

Важливим аспектом трансформації є також зміна тематичного та ідейного наповнення музичної творчості. Події після 2014 р. сприяли актуалізації тем національної ідентичності, історичної пам'яті, війни та миру, що знайшло відображення у творчості як українських, так і польських митців. Спільні музичні проєкти дедалі частіше зверталися до осмислення сучасних подій, що надавало їм не лише художнього, але й суспільно-політичного значення. Таким чином, музика ставала інструментом рефлексії над сучасністю та формування колективної пам'яті.

Слід підкреслити, що посилення міждисциплінарності та інтеграції різних видів мистецтва у спільних українсько-польських проєктах відкриває нові горизонти для творчої взаємодії та інноваційних практик. Мультижанрові ініціативи, що поєднують музику, театр, кіно, візуальне мистецтво та цифрові медіа, не лише розширюють спектр художніх форм, а й створюють нові наративи культурного досвіду, де різні мистецькі елементи взаємодіють як комплексна система. Це дозволяє долати традиційні межі жанрів, стимулює креативне мислення та сприяє формуванню унікальних проєктів, здатних залучати різновікову та багатопрофільну аудиторію, що особливо важливо для популяризації української культури у міжнародному контексті [49, с. 388].

У цьому контексті важливим є використання технологій для інтеграції мистецтв: мультимедійні інсталяції, інтерактивні платформи, онлайн-концерти та відеопроєкти створюють додаткові канали комунікації та відкривають нові можливості для дослідження і презентації культурного продукту. Такі підходи відповідають сучасним європейським тенденціям у культурі, де кроссекторальні та цифрові формати сприяють інклюзивності, залученню молоді та активному обміну знаннями між митцями різних дисциплін.

Не менш значущим аспектом є посилення ролі громадянського суспільства та волонтерських ініціатив як активних учасників культурного процесу. Умови

війни стимулювали появу нових горизонтальних структур, які забезпечують швидке реагування на потреби митців та аудиторії, дозволяючи реалізовувати культурні проекти у максимально гнучкому форматі. Самоорганізація та горизонтальні мережі взаємодії між українськими та польськими культурними інституціями дозволяють оперативно долати бюрократичні бар'єри, адаптувати програми до поточних обставин та створювати проекти, які відповідають сучасним потребам обох суспільств.

Разом з тим, трансформація українсько-польської музичної співпраці супроводжується і певними викликами. Серед них можна виокремити залежність культурних проєктів від політичної ситуації, нерівномірність фінансування, а також ризики інструменталізації культури у політичних цілях. Проте ці виклики не нівелюють загальної позитивної динаміки співпраці, яка демонструє високий рівень адаптивності та стійкості.

У підсумку, період 2014–2025 рр. характеризується глибокою трансформацією українсько-польської музичної співпраці, яка набула нових функцій, форм і змісту. Вона перетворилася на важливий елемент культурної дипломатії, інструмент гуманітарної підтримки та платформу для міжкультурного діалогу в умовах глобальних викликів. Посилення ролі цифрових технологій, інституційної підтримки, громадянського суспільства та міждисциплінарних практик свідчить про перехід до нового етапу розвитку співпраці, який характеризується високим рівнем інтеграції, динамічності та стратегічної значущості. Саме ці процеси визначають сучасний стан українсько-польських музичних відносин і формують перспективи їх подальшого розвитку в умовах європейської інтеграції та глобалізаційних трансформацій.

3.2. Вплив російсько-української війни на культурну взаємодію

Вплив російсько-української війни на культурну взаємодію в межах українсько-польської музичної співпраці у 2014–2025 рр. слід розглядати як

системну трансформацію функцій, інтенсивності та змісту міжкультурних контактів, що відбувалася під тиском безпекових, гуманітарних і ідеологічних чинників. Війна стала каталізатором не лише політичного зближення України та Польщі, але й глибоких змін у культурній сфері, де музика перетворилася з інструмента взаємного пізнання на важливий елемент культурної дипломатії, інформаційного спротиву та консолідації міжнародної підтримки.

Починаючи з 2014 р., російська агресія спричинила поступове переосмислення ролі культури у суспільстві, що безпосередньо позначилося на характері українсько-польської музичної співпраці. Якщо у попередній період основний акцент робився на інтеграції у європейський культурний простір і розвитку творчих контактів, то в умовах війни музична взаємодія набуває виразного ідеологічного та комунікативного значення. Вона стає інструментом репрезентації української ідентичності, протидії російському культурному впливу та формування альтернативного культурного наративу. Як зазначається у наукових дослідженнях, війна спричинила різке зменшення впливу російського культурного простору та відкрила можливості для розвитку власного національного культурного продукту [52, с. 232].

У цьому контексті Польща відіграла ключову роль як стратегічний партнер України у гуманітарній сфері. Активна підтримка з боку польської держави та суспільства сприяла значному розширенню українсько-польської культурної взаємодії, зокрема у музичній сфері. Польські культурні інституції, фестивальні платформи та концертні майданчики стали важливими каналами популяризації української музики в Європі. Зокрема, такі ініціативи, як регулярне проведення «Днів української музики у Варшаві», демонструють сталість інтересу до української культури та її системну інтеграцію у польський культурний простір [48].

Після 2022 р. вплив війни на українсько-польську музичну співпрацю набуває комплексного і довготривалого характеру, адже масова міграція українських митців значно змінила структуру культурного обміну. Переміщення великої кількості музикантів, композиторів, виконавців і педагогів сприяло появі

нової моделі взаємодії, яка виходить за межі короткострокових фестивальних чи гастрольних контактів та передбачає стійку інтеграцію української музичної спільноти у культурне середовище Польщі. У цьому контексті Польща стала фактичним центром української музики в екзилі, що забезпечує не лише збереження професійних мереж і навчальних процесів, а й формування нових колаборацій між українськими та польськими митцями, сприяє розширенню аудиторії та зміцненню культурного бренду України за кордоном.

Війна також суттєво трансформувала зміст і функції музичних заходів. Концерти, фестивалі, майстер-класи та інші культурні події дедалі частіше виконують соціально-політичну функцію, поєднуючи естетичний вплив із конкретними практичними результатами. Вони стають майданчиками для благодійної діяльності, збору коштів на підтримку української культури, а також інформування міжнародної спільноти про перебіг війни та потреби цивільного населення. У цьому сенсі музика виступає ефективним засобом комунікації, що об'єднує емоційний, символічний та практичний виміри, дозволяючи культурним ініціативам бути водночас мистецькими подіями та актами солідарності [62].

Особливу роль відіграють фестивалі та спільні проєкти, які, крім традиційної презентації творчості, виконують репрезентативну функцію культури України на міжнародній арені. Вони створюють майданчики для професійного обміну, розвитку освітніх програм та адаптації українських музикантів до європейських стандартів і практик. Таким чином, сучасна українсько-польська музична співпраця не лише підтримує культурне життя в умовах війни, але й формує новий рівень міждержавного партнерства, де творчість стає ключовим інструментом дипломатії, комунікації та соціальної взаємодії.

Важливою тенденцією є також посилення ролі культурної дипломатії, у межах якої музична співпраця виступає одним із ключових інструментів. Українсько-польська взаємодія у цій сфері сприяє формуванню спільного культурно-інформаційного простору, що має стратегічне значення в умовах

інформаційного протистояння. Дослідники наголошують на необхідності такого простору як засобу протидії російському експансіоністському культурному впливу та елементу когнітивної безпеки [45, с. 84]. У цьому контексті музика виступає не лише формою мистецтва, але й засобом символічної боротьби за інтерпретацію подій і формування міжнародної громадської думки [61].

Значного розвитку набули також інституційні механізми підтримки музичної співпраці. Після 2014 р. активізується діяльність державних і недержавних фондів, зокрема Українського культурного фонду, який фінансує численні музичні проекти, спрямовані на популяризацію української культури як в Україні, так і за кордоном [49, с. 389]. Польські інституції, у свою чергу, активно долучаються до підтримки українських митців, що сприяє формуванню спільного культурного простору та розвитку довготривалих партнерських відносин.

Не менш важливим є глибокий вплив війни на зміст музичної творчості та її художні орієнтири. У цей період спостерігається активна тематизація війни, національної ідентичності, історичної пам'яті та травматичного досвіду, що проявляється у створенні творів, здатних відображати як особистісні, так і колективні переживання. Музика стає засобом художньої рефлексії, що формує колективну пам'ять про воєнні події, водночас слугуючи каналом комунікації між поколіннями та різними культурними середовищами. Українські та польські митці дедалі частіше звертаються до спільних історичних сюжетів, легенд, традиційних мотивів, що дозволяє створювати нові наративи взаєморозуміння, солідарності та культурної інтеграції. Такі твори не лише зберігають культурну спадщину, але й активно продукують нові смисли, спрямовані на утвердження цінностей свободи, демократії та гуманізму.

Водночас війна стимулювала процеси деколонізації культурного простору, що суттєво вплинуло на українсько-польську музичну співпрацю. Відмова від російських культурних впливів і переорієнтація на власні національні традиції сприяли активнішому використанню української музичної спадщини, переосмисленню історичних форм і створенню інноваційних культурних

практик. Польща у цьому контексті виступає не лише партнером у реалізації спільних проєктів, а й каталізатором інтеграції українських ініціатив у європейський культурний простір. Співпраця включає як обмін виконавським досвідом, так і підтримку музичних резиденцій, фестивалів, освітніх програм, що забезпечує системне відображення української культури на міжнародній арені та сприяє формуванню позитивного образу України у світовому культурному контексті [53, с. 80].

Цей період показує, що музика виступає не лише мистецьким продуктом, а й соціально-культурним інструментом, який дозволяє поєднувати естетичні, освітні та дипломатичні функції, зміцнює міждержавну співпрацю та підтримує національну ідентичність у складних умовах сучасності.

В умовах повномасштабної війни музична співпраця між Україною та Польщею набуває якісно нового змісту, трансформуючись із переважно культурно-мистецького явища у багатофункціональний інструмент гуманітарної підтримки, міжнародної солідарності та культурної дипломатії. У цьому контексті музика перестає виконувати виключно естетичну функцію і стає важливим каналом комунікації між суспільствами, засобом донесення інформації про війну, а також механізмом мобілізації ресурсів для підтримки України. Вона інтегрується у ширший комплекс гуманітарних практик, де культурні події поєднуються із благодійною діяльністю, інформаційними кампаніями та формуванням міжнародної громадської думки.

Показовим прикладом такої трансформації є участь українських митців у великих європейських фестивалях, зокрема у польському «Open'er Festival», який є одним із найбільших музичних заходів Центрально-Східної Європи та щороку збирає десятки тисяч слухачів. Саме в межах цього фестивалю реалізується ініціатива «Music Saves Ukraine» [55], що поєднує музичну діяльність із гуманітарною місією. Цей проєкт був створений на початку повномасштабного вторгнення і з самого початку орієнтувався на використання музичної індустрії як інструменту допомоги Україні, зокрема через організацію

благодійних зборів, залучення міжнародних партнерів і підтримку українських митців на світових сценах.

У межах фестивальних ініціатив, зокрема таких як проєкт «Music Saves Ukraine», формується нова модель функціонування музичної культури, у якій мистецький компонент тісно поєднується з гуманітарною та соціальною діяльністю. Спеціальні тематичні зони, що діють у рамках великих міжнародних фестивалів, виступають не лише простором культурної презентації, але й інструментом активного залучення аудиторії до підтримки України. У цих зонах відвідувачі мають можливість взаємодіяти з різними форматами репрезентації – від виставок документальної фотографії, що відображають наслідки війни, до благодійного мерчу, інтерактивних ініціатив та інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності про події в Україні [64].

Такий підхід демонструє якісну трансформацію функцій музичних фестивалів: вони перестають бути виключно розважальними подіями та набувають ознак соціально відповідальних платформ. У цьому контексті музичний простір інтегрується у ширший гуманітарний дискурс, де культура виконує роль каталізатора солідарності та громадянської активності. Відвідувачі фестивалів стають не лише пасивними споживачами мистецтва, але й безпосередніми учасниками благодійних процесів – через пожертви, участь у спеціальних акціях, придбання символічної продукції або долучення до інформаційних кампаній.

Місія ініціативи «Music Saves Ukraine» [64] має комплексний і стратегічний характер, оскільки поєднує кілька взаємопов'язаних напрямів діяльності. По-перше, це збір коштів для надання гуманітарної допомоги постраждалим від війни, що реалізується через партнерство з міжнародними фестивалями, концертними майданчиками та музичною індустрією загалом. По-друге, важливим аспектом є підтримка відновлення культурної інфраструктури України, включаючи реконструкцію зруйнованих об'єктів, забезпечення діяльності культурних інституцій та збереження культурної спадщини. По-третє, значна увага приділяється розвитку молодих українських митців, які отримують

можливість виступати на міжнародних сценах, інтегруватися у глобальний музичний простір та формувати нові професійні зв'язки.

Крім того, важливою складовою цієї діяльності є розробка методичних інструментів для інтеграції гуманітарної проблематики у фестивальні формати. Зокрема, створення спеціальних рекомендацій і практичних кейсів для організаторів культурних подій дозволяє масштабувати досвід підтримки України та залучати до нього дедалі ширше коло міжнародних партнерів. Це свідчить про інституціоналізацію подібних ініціатив та їх перехід від ситуативних акцій до системної діяльності у межах європейського культурного простору.

Водночас участь українських артистів у міжнародних фестивалях має не лише практичне, але й вагоме символічне значення. Вона забезпечує постійну присутність українського культурного наративу у глобальному інформаційному просторі, що є особливо важливим в умовах війни. Музика у цьому випадку виступає не лише як форма мистецтва, але й як засіб комунікації, який передає досвід українського суспільства, його травми, стійкість і прагнення до свободи. Як підкреслюється у дослідженнях сучасних культурних процесів, фестивальні сцени перетворюються на майданчики для артикуляції соціально значущих меседжів, а самі виступи набувають характеру публічних маніфестацій солідарності [15].

Особливу роль у цьому процесі відіграє персоналізація культурного досвіду. Виступи українських музикантів на міжнародних фестивалях часто супроводжуються розповідями про особистий досвід війни, історії втрат, вимушеного переміщення чи волонтерської діяльності. Така індивідуалізація дозволяє іноземній аудиторії перейти від абстрактного сприйняття війни до її емоційного осмислення через конкретні людські історії. У результаті формується більш глибоке розуміння українського контексту, що сприяє підвищенню рівня емпатії та підтримки.

Крім того, важливим є ефект масштабування українського культурного голосу через міжнародні фестивальні мережі. Завдяки співпраці з європейськими

партнерами українські ініціативи охоплюють десятки фестивалів і тисячі глядачів у різних країнах, що значно розширює аудиторію та підсилює вплив культурної дипломатії. Це дозволяє не лише підтримувати інтерес до української культури, але й забезпечувати її сталість у глобальному культурному обігу навіть в умовах війни.

Діяльність ініціативи має значний економічний і організаційний ефект. За період повномасштабної війни вона охопила десятки міжнародних фестивалів і дозволила зібрати значні фінансові ресурси для гуманітарних потреб України. Це свідчить про ефективність використання музичної індустрії як інструменту міжнародної підтримки та підтверджує, що культурні події можуть виконувати не лише символічну, але й практичну функцію.

Важливим аспектом є також формування нових моделей культурної взаємодії, у яких музика виступає як простір колективного переживання та солідарності. Концерти та фестивалі створюють особливу атмосферу спільності, де учасники відчують свою причетність до підтримки України. Це сприяє формуванню емоційного зв'язку між аудиторією та українською культурою, що є важливим фактором довготривалої підтримки на міжнародному рівні. Як підкреслюють учасники проєкту, музика дозволяє не лише інформувати, але й об'єднувати людей навколо спільних цінностей і досвіду.

Важливим аспектом є також цифровізація культурної взаємодії, яка значно прискорила в умовах війни. Онлайн-концерти, дистанційні колаборації та цифрові платформи стали важливими каналами комунікації, що дозволили зберегти інтенсивність співпраці навіть за умов обмеженої мобільності. Це сприяло розширенню аудиторії та підвищенню доступності української музики на міжнародному рівні.

Разом з тим, вплив війни на українсько-польську музичну співпрацю має і суперечливі аспекти. З одного боку, вона стимулює розвиток співпраці, посилює інтерес до української культури та сприяє її популяризації. З іншого – створює додаткові виклики, пов'язані з нестабільністю фінансування, психологічним навантаженням на митців, а також ризиками інструменталізації культури у

політичних цілях. Проте, попри ці труднощі, загальна динаміка співпраці залишається позитивною, що свідчить про її високу адаптивність і стратегічну значущість.

Отже, російсько-українська війна стала визначальним фактором трансформації українсько-польської музичної співпраці у 2014–2025 рр. Вона спричинила зміну функціонального навантаження музики, перетворивши її на інструмент культурної дипломатії, гуманітарної підтримки та інформаційного спротиву. Посилення інституційної взаємодії, активізація ролі громадянського суспільства, розвиток нових форм культурної комунікації та інтеграція у європейський культурний простір свідчать про перехід до нового етапу співпраці, який характеризується високим рівнем інтенсивності, багатовимірності та стратегічної важливості в умовах сучасних глобальних викликів.

3.3. Проблеми, виклики та перспективи розвитку співпраці

Проблеми, виклики та перспективи розвитку українсько-польської музичної співпраці у сучасних умовах формуються під впливом складної сукупності політичних, економічних, соціокультурних і безпекових чинників, що визначають як динаміку міждержавних відносин загалом, так і специфіку культурної взаємодії зокрема. У цьому контексті музична співпраця виступає чутливим індикатором стану двосторонніх відносин, відображаючи як позитивні тенденції інтеграції, так і наявні структурні суперечності, що впливають на її ефективність та сталість (Табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Проблеми, виклики та перспективи українсько-польської музичної співпраці

Напря́м	Проблеми та виклики	Прояви	Перспективи розвитку
Інституційний	Нерівномірність фінансування та інфраструктури	Залежність українських проєктів від зовнішньої підтримки	Розвиток національних інституцій, залучення програм ЄС
Організаційний	Недостатня координація між інституціями	Дублювання ініціатив, неефективність ресурсів	Стратегічне планування, міжінституційна взаємодія
Політичний	Вплив історичної пам'яті та політики	Напруження у культурних проєктах, зміна акцентів	Культурний діалог, деполітизація мистецтва
Безпековий (війна)	Обмеження мобільності та руйнування інфраструктури	Скорочення офлайн-подій, зміна функцій музики	Онлайн-формати, міжнародна підтримка
Культурно-ідентичнісний	Ризик втрати національної самобутності	Орієнтація на глобальні тренди	Поєднання традицій і сучасних форм
Кадровий	Міграція митців	«Відтік» творчого потенціалу	Транснаціональна співпраця, підтримка діаспори
Цифровий	Неоднаковий рівень цифровізації	Обмежений доступ до ресурсів	Розвиток онлайн-платформ і цифрових архівів
Інноваційний	Недостатня інтеграція нових форм мистецтва	Обмежена експериментальність	Міждисциплінарні проєкти, креативні індустрії

Однією з ключових проблем розвитку українсько-польської музичної співпраці залишається нерівномірність інституційного та ресурсного забезпечення культурної сфери в обох країнах. Польща, як держава-член Європейського Союзу, має значно розвиненішу інфраструктуру культурної політики, стабільні механізми фінансування та доступ до європейських програм підтримки культури. Натомість українська культурна індустрія, попри суттєвий прогрес у 2010–2020-х рр., продовжує функціонувати в умовах обмежених ресурсів, що ускладнює реалізацію масштабних довготривалих проєктів. Така асиметрія створює певний дисбаланс у партнерстві, коли українська сторона часто виступає більш залежною від зовнішньої підтримки, що може впливати на рівень автономності культурної політики.

Іншою важливою проблемою є фрагментарність координації між різними рівнями інституційної взаємодії. Попри наявність міждержавних угод і спільних програм, у практичній площині часто спостерігається недостатня узгодженість дій між державними органами, регіональними структурами та громадськими ініціативами. Це призводить до дублювання проєктів, неефективного використання ресурсів та втрати потенційних можливостей для розвитку співпраці. Як зазначають дослідники, сучасний етап українсько-польської гуманітарної взаємодії потребує формування цілісного культурно-інформаційного простору, який забезпечив би системність і стратегічну спрямованість співпраці [45, с. 85].

Суттєвим викликом є також вплив політичного контексту на культурну співпрацю. Українсько-польські відносини, попри загальну тенденцію до стратегічного партнерства, періодично зазнають напруження, пов'язаного з історичною пам'яттю, інтерпретацією складних сторінок минулого та політичними дискусіями. Ці фактори можуть опосередковано впливати на культурну сферу, створюючи ризики політизації мистецьких проєктів або обмеження окремих форм співпраці. У музичному середовищі це проявляється у зміні пріоритетів репертуарної політики, тематичних акцентів і навіть у виборі партнерів для реалізації спільних ініціатив.

Окрему групу проблем становлять виклики, пов'язані з умовами війни та їх впливом на культурну сферу. З одного боку, війна стимулювала інтенсифікацію українсько-польської співпраці, однак з іншого – створила додаткові обмеження, пов'язані з безпекою, мобільністю митців, фінансуванням культурних проєктів. Частина інфраструктури музичного життя в Україні була зруйнована або функціонує з обмеженнями, що ускладнює організацію повноцінного культурного обміну. Крім того, значне навантаження на культурну сферу створює необхідність поєднання творчої діяльності з гуманітарними та соціальними функціями, що не завжди відповідає її традиційним завданням [53, с. 82].

Не менш важливим викликом є проблема збереження балансу між національною ідентичністю та глобалізаційними тенденціями. Активна інтеграція у європейський культурний простір, з одного боку, відкриває нові можливості для розвитку української музики, а з іншого – створює ризики втрати унікальності національних традицій. У цьому контексті українсько-польська співпраця має враховувати необхідність збереження культурної самобутності при одночасному залученні до міжнародного культурного обігу.

Важливим аспектом є також кадровий потенціал музичної сфери. Міграційні процеси, посилені війною, призвели до переміщення значної кількості українських митців за кордон, зокрема до Польщі. З одного боку, це створює нові можливості для співпраці та інтеграції у європейське культурне середовище, але з іншого – породжує ризики «відтоку» творчого потенціалу з України. Ефективне використання цього ресурсу потребує створення механізмів підтримки зв'язків з українськими митцями за кордоном та їх залучення до розвитку національної культури [11].

Слід зазначити, що перспективи українсько-польської музичної співпраці виходять за межі традиційного культурного обміну і набувають стратегічного значення для формування спільного європейського гуманітарного простору. Поглиблення інтеграції у європейський культурний контекст створює умови для участі українських митців у масштабних міжнародних фестивалях, конкурсах та освітніх програмах, що сприяє підвищенню професійного рівня виконавців, популяризації національної музики та зміцненню культурного іміджу України на глобальному рівні. Польща у цьому процесі виступає не лише партнером у сфері музики, але й мостом до ширшого європейського культурного середовища, забезпечуючи доступ до мереж професійних контактів, ресурсів та платформ, які могли б залишатися недоступними для українських музикантів без такого партнерства.

Розвиток цифрових форм співпраці відкриває додаткові можливості для збереження та поширення музичної спадщини, створення онлайн-концертів, дистанційних майстер-класів та спільних мультимедійних проєктів.

Цифровізація дозволяє зменшити географічні та фінансові бар'єри, забезпечуючи доступ до музики для широкого кола слухачів, включно з молоддю та діаспорою. Крім того, впровадження цифрових технологій сприяє формуванню нових форматів мистецької взаємодії, що відповідають сучасним тенденціям в освіті та культурних індустріях, і дозволяє українській музиці посилити свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Міждисциплінарні та інноваційні проєкти, які поєднують музику з театром, візуальним мистецтвом, технологіями VR/AR та мультимедійними інсталяціями, формують нові творчі платформи і відкривають нові шляхи комунікації з аудиторією. Такі ініціативи не лише залучають молодь, а й створюють можливості для експериментів у творчості, розвитку креативної індустрії та інтеграції українського мистецтва у сучасні культурні тренди Європи [63].

Не менш важливим є посилення ролі громадянського суспільства та локальних культурних ініціатив, що забезпечують гнучкість та оперативність у реалізації спільних проєктів. Саме «проєктні ініціативи знизу» часто стають джерелом інновацій, дозволяючи тестувати нові формати співпраці, адаптувати їх до потреб локальної аудиторії та формувати більш інклюзивний культурний простір. Підтримка таких ініціатив на рівні держави та міжнародних партнерів створює синергію між офіційними інституціями та творчими громадами, що підвищує ефективність і сталість українсько-польської музичної співпраці.

У підсумку, поєднання європейської інтеграції, цифрових технологій, інноваційних міждисциплінарних форматів та активної участі громадянського суспільства формує багатовекторну платформу для розвитку українсько-польських музичних зв'язків і відкриває нові горизонти для національної культури в умовах глобалізації та трансформацій сучасного мистецтва.

Таким чином, українсько-польська музична співпраця у сучасних умовах характеризується складною взаємодією проблем і можливостей, що визначають її подальший розвиток. Наявні виклики – від інституційних дисбалансів до впливу війни – не лише ускладнюють реалізацію культурних проєктів, але й

стимулюють пошук нових форм взаємодії та адаптацію до змінного середовища. Перспективи співпраці пов'язані з поглибленням європейської інтеграції, розвитком цифрових технологій, підтримкою інноваційних проєктів і зміцненням інституційної бази. У цьому контексті музична співпраця між Україною та Польщею має потенціал стати одним із ключових елементів формування спільного культурного простору, що поєднає національну самобутність із відкритістю до глобальних культурних процесів.

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕМИ «СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ МУЗИКИ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ (1991–2025)»

Методичний потенціал теми українсько-польської музичної співпраці у 1991–2025 рр. визначається її міждисциплінарним характером, значним пізнавальним, виховним і практичним ресурсом, а також відповідністю сучасним тенденціям розвитку освіти, зокрема інтеграційним, компетентнісним і культурологічним підходам. Дослідження цієї теми дозволяє розглядати її не лише як історико-культурний феномен, але й як ефективний інструмент формування ключових компетентностей здобувачів освіти, розвитку міжкультурної комунікації та формування ціннісних орієнтацій особистості.

Передусім методичний потенціал теми полягає у можливості її інтеграції в освітній процес на різних рівнях – від загальної середньої до вищої освіти. У контексті сучасної освітньої парадигми, орієнтованої на міждисциплінарність, тема українсько-польської музичної співпраці може бути використана у викладанні історії, музичного мистецтва, культурології, міжнародних відносин, а також у курсах, пов'язаних із європейською інтеграцією України. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку музичної педагогіки, яка розглядається як багатовимірна система, що поєднує наукові, художні та педагогічні компоненти [22].

Значний методичний потенціал теми зумовлений її здатністю формувати культурологічну компетентність як інтегральну характеристику особистості, що поєднує знання про культурні процеси, навички їх аналізу та готовність до міжкультурної комунікації. У цьому контексті вивчення українсько-польської музичної співпраці дозволяє не лише ознайомитися з фактами культурного обміну, але й зрозуміти глибинні механізми взаємодії культур, що включають процеси запозичення, адаптації, синтезу та трансформації художніх форм. Такий підхід сприяє формуванню у здобувачів освіти системного бачення культури як динамічного явища, що розвивається у постійному діалозі з іншими культурними традиціями.

Важливою формою реалізації методичного потенціалу теми є організація позакласних заходів, спрямованих на поглиблення знань про українсько-польське культурне партнерство та розвиток творчих здібностей здобувачів освіти. Зокрема, ефективним може бути проведення музично-просвітницького заходу «Музика без кордонів: Україна і Польща в культурному діалозі», який поєднуватиме елементи концерту, тематичної презентації та дискусії. У межах такого заходу учні можуть представляти творчість українських і польських виконавців, демонструвати фрагменти спільних музичних проєктів, аналізувати діяльність міжнародних фестивалів та конкурсів, а також виконувати музичні твори, що стали результатом культурної співпраці двох держав. Додатково можуть бути організовані вікторини, інтерактивні завдання та мультимедійні презентації, присвячені історії українсько-польських музичних зв'язків. Проведення подібного заходу сприяє розвитку комунікативних навичок, творчої активності, уміння працювати в команді та формуванню позитивного ставлення до міжкультурного діалогу. Водночас така форма роботи дозволяє на практиці продемонструвати значення музики як інструменту культурної дипломатії та взаєморозуміння між народами, що особливо актуально в умовах сучасних європейських інтеграційних процесів. Таким чином, позакласна діяльність виступає важливим засобом закріплення теоретичних знань і формування культурної та громадянської компетентностей здобувачів освіти.

Аналіз конкретних кейсів українсько-польської музичної співпраці – фестивалів, спільних концертів, освітніх програм, творчих резиденцій – дозволяє продемонструвати, як музика функціонує як універсальна мова, здатна долати мовні, політичні та історичні бар'єри. У навчальному процесі це відкриває можливості для використання міждисциплінарних методик, що поєднують елементи історії, культурології, мистецтвознавства та міжнародних відносин. Водночас студенти отримують змогу аналізувати музичні явища не лише з естетичної, але й з соціокультурної перспективи, розуміючи їхню роль у формуванні міжнаціонального діалогу. Особливої актуальності це набуває в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, коли освіта орієнтується на

розвиток толерантності, відкритості до іншого та здатності до ефективної комунікації в мультикультурному середовищі.

Важливим аспектом є також виховний потенціал теми, який реалізується через формування національної ідентичності та громадянської свідомості. Дослідження українсько-польської музичної співпраці дозволяє усвідомити, що українська культура є невід'ємною частиною європейського культурного простору, а її розвиток відбувається у постійному діалозі з іншими національними традиціями. Це сприяє подоланню ізоляціоністських уявлень та формуванню відкритої культурної ідентичності, яка поєднує національну самобутність із європейськими цінностями.

Крім того, вивчення цієї теми дозволяє показати роль культурного партнерства як важливого чинника зміцнення державності та міжнародного авторитету України. Через аналіз музичних проєктів і культурних ініціатив студенти можуть простежити, як культура функціонує як інструмент «м'якої сили», сприяючи формуванню позитивного іміджу держави та розвитку міжнародних зв'язків. У цьому контексті музика постає не лише як форма художнього самовираження, але й як ефективний засіб соціалізації, що впливає на формування ціннісних орієнтацій, емоційної чутливості та естетичного смаку.

З педагогічної точки зору, тема відкриває широкі можливості для застосування активних та інтерактивних методів навчання – аналізу музичних творів, проєктної діяльності, міжкультурних дискусій, моделювання культурних ситуацій. Це сприяє розвитку критичного мислення, уміння інтерпретувати культурні явища та формувати власну аргументовану позицію. Таким чином, методичний потенціал досліджуваної проблематики полягає у її здатності поєднувати пізнавальний, аналітичний і виховний компоненти, забезпечуючи комплексний розвиток особистості в умовах сучасного освітнього простору.

Методичний потенціал теми значною мірою реалізується через використання різноманітних педагогічних підходів і технологій. Зокрема, ефективним є діяльнісний підхід, який передбачає активне залучення учнів і студентів до процесу навчання через виконання практичних завдань, участь у

творчих проєктах, аналіз музичних творів і культурних явищ. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення, креативності та здатності до самостійного пошуку інформації, що відповідає сучасним вимогам до професійної підготовки фахівців [19, с. 190].

Особливого значення набуває проєктний метод, який у сучасній педагогічній парадигмі розглядається як один із найбільш ефективних інструментів інтеграції знань і формування компетентностей діяльнісного типу. У межах досліджуваної теми цей метод дозволяє поєднати теоретичне осмислення українсько-польської музичної співпраці з практичною реалізацією навчальних завдань, що моделюють реальні культурні процеси. Зокрема, студенти можуть працювати над створенням аналітичних проєктів, присвячених окремим фестивалям чи мистецьким ініціативам, розробляти концепції культурних подій, реконструювати історію музичних контактів або досліджувати творчість конкретних виконавців і колективів. Організація тематичних концертів або музично-просвітницьких заходів у межах навчального процесу сприяє формуванню практичних навичок культурного менеджменту, включаючи планування, комунікацію, роботу з аудиторією та презентацію результатів діяльності.

Проєктна діяльність також стимулює розвиток критичного мислення та дослідницьких умінь, оскільки передбачає самостійний пошук інформації, її аналіз, інтерпретацію та узагальнення. Важливою складовою є колективна робота, яка формує навички командної взаємодії, розподілу ролей і відповідальності, що особливо актуально у сфері музичного мистецтва, де творчий процес часто має колективний характер. Таким чином, проєктний метод не лише поглиблює знання про українсько-польську співпрацю, але й створює умови для набуття практичного досвіду, наближеного до реальної професійної діяльності.

Суттєвим компонентом методичного потенціалу є використання цифрових технологій, які трансформують традиційні підходи до навчання і відкривають нові можливості для дослідження музичної культури. Завдяки сучасним онлайн-

платформам, цифровим архівам, відеохостингам і стримінговим сервісам студенти отримують доступ до широкого спектра музичних матеріалів – від архівних записів до сучасних концертних виступів. Це дозволяє здійснювати порівняльний аналіз виконавських інтерпретацій, вивчати стилістичні особливості різних музичних традицій, а також досліджувати еволюцію музичних практик у динаміці.

Крім того, цифрові технології створюють умови для інтерактивного навчання, зокрема через використання мультимедійних презентацій, віртуальних виставок, онлайн-курсів і платформ для дистанційної співпраці. Це особливо важливо у контексті українсько-польських культурних зв'язків, оскільки дозволяє організовувати спільні освітні проєкти, вебінари, онлайн-концерти та інші форми дистанційної взаємодії. Досвід польської музичної освіти демонструє ефективність інтеграції цифрових ресурсів у навчальний процес, що сприяє підвищенню його гнучкості, доступності та інноваційності. Адаптація таких практик в українській системі освіти може суттєво розширити можливості викладання музичного мистецтва та підвищити його якість.

Важливим напрямом реалізації методичного потенціалу є формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що передбачає не лише володіння фаховими знаннями, але й здатність до їх ефективного застосування у педагогічній діяльності. Вивчення українсько-польської музичної співпраці дозволяє майбутнім педагогам ознайомитися з різними моделями організації музичної освіти, порівняти методи викладання, підходи до формування навчальних програм і принципи роботи з учнями. Це сприяє розвитку рефлексивного мислення та здатності до адаптації педагогічних практик у різних соціокультурних умовах.

Окрім того, такий підхід стимулює формування інноваційної педагогічної культури, яка передбачає готовність до впровадження новітніх методик, використання інтерактивних форм навчання та інтеграцію міждисциплінарних знань. Як свідчать сучасні наукові дослідження, одним із ключових викликів у сфері музичної освіти є необхідність підвищення рівня інноваційної грамотності

педагогів, що включає вміння працювати з цифровими ресурсами, застосовувати проєктні технології та формувати у здобувачів освіти компетентності XXI століття. У цьому контексті тема українсько-польської музичної співпраці виступає ефективним інструментом підготовки сучасного вчителя, здатного до творчої, аналітичної та міжкультурної діяльності.

Не менш важливим є потенціал теми у контексті розвитку етнокультурної компетентності. Залучення до навчального процесу елементів українського та польського музичного фольклору сприяє формуванню у здобувачів освіти розуміння культурної спадщини, її значення та ролі у сучасному суспільстві. Дослідження показують, що музичний фольклор є ефективним засобом культурної трансмісії та формування методичної компетентності майбутніх педагогів [31, с. 34].

Методичний потенціал теми також проявляється у можливості її використання для розвитку міжкультурної комунікації та академічної мобільності. Участь у міжнародних освітніх програмах, обмінах, спільних проєктах сприяє формуванню у студентів досвіду міжкультурної взаємодії, що є важливим компонентом їхньої професійної підготовки. У цьому контексті українсько-польська співпраця виступає як практичний приклад реалізації принципів інтернаціоналізації освіти.

Слід також відзначити потенціал теми у формуванні дослідницьких навичок. Аналіз історії та сучасного стану українсько-польської музичної співпраці передбачає використання різних методів наукового дослідження, таких як історико-культурний аналіз, порівняльний метод, контент-аналіз, інтерв'ювання. Це сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності до узагальнення та інтерпретації інформації, що є важливими складовими наукової діяльності.

Водночас реалізація методичного потенціалу теми пов'язана з певними труднощами, зокрема недостатньою кількістю систематизованих навчальних матеріалів, обмеженим доступом до джерел, а також необхідністю адаптації складного наукового матеріалу до рівня сприйняття учнів і студентів. Це вимагає

від педагогів високого рівня професійної підготовки, здатності до творчого підходу та використання інноваційних методик.

У перспективі розвиток методичного потенціалу теми пов'язаний із подальшою інтеграцією в освітні програми, створенням спеціалізованих курсів, навчальних посібників і електронних ресурсів, а також розширенням міжнародної співпраці у сфері освіти. Важливим напрямом є також впровадження міждисциплінарних підходів, що дозволяють розглядати музичну співпрацю у ширшому контексті культурних, соціальних і політичних процесів.

Таким чином, тема українсько-польської музичної співпраці (1991–2025 рр.) має значний методичний потенціал, який проявляється у можливості її використання для формування широкого спектра компетентностей, розвитку міжкультурної комунікації, виховання національної свідомості та підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері музичного мистецтва та освіти. Її інтеграція у навчальний процес сприяє не лише поглибленню знань про культурні процеси, але й формуванню цілісного світогляду, здатного до адекватного сприйняття сучасних глобальних викликів і тенденцій розвитку культури.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження українсько-польської співпраці у сфері музики у 1991–2025 рр. було здійснено комплексний аналіз її становлення, розвитку, сучасного стану та перспектив. Отримані результати дають підстави сформулювати низку висновків, що відображають основні тенденції, закономірності та специфіку досліджуваного явища.

Насамперед встановлено, що українсько-польська музична співпраця є складовою ширшого процесу розвитку міждержавних відносин і культурної дипломатії, яка після 1991 р. набула нового імпульсу у зв'язку з формуванням незалежної української держави та переорієнтацією її зовнішньополітичного курсу на європейську інтеграцію. Польща у цьому процесі виступила одним із ключових партнерів України, що сприяло активізації культурного діалогу, зокрема у сфері музичного мистецтва. Встановлено, що музична співпраця стала важливим каналом міжкультурної комунікації, який забезпечував не лише обмін творчими здобутками, але й формування взаєморозуміння між суспільствами.

Аналіз історіографії та джерельної бази дослідження показав, що проблема українсько-польських культурних зв'язків, зокрема у музичній сфері, має достатньо широке висвітлення у науковій літературі, однак потребує подальшого комплексного осмислення. Українські та польські дослідники приділяють увагу окремим аспектам співпраці, таким як фестивальний рух, розвиток музичної освіти, діяльність культурних інституцій, однак цілісне дослідження еволюції музичної взаємодії у довготривалій перспективі залишається обмеженим. Використання широкого кола джерел – наукових публікацій, офіційних документів, матеріалів періодики та інтернет-ресурсів – дозволило забезпечити всебічність і об'єктивність аналізу.

У ході дослідження визначено, що становлення українсько-польської музичної співпраці у 1990-х роках відбувалося в умовах трансформації політичних і культурних систем обох держав. На початковому етапі співпраця мала переважно епізодичний характер і реалізовувалася через окремі культурні

акції, гастролі та фестивалі. Водночас саме у цей період було закладено основи для подальшого розвитку взаємодії, сформовано перші інституційні контакти та започатковано традиції культурного обміну.

Доведено, що у 2000-х роках відбувається перехід до більш структурованої та системної моделі співпраці. Зростає роль державних і недержавних інституцій, які забезпечують організаційну та фінансову підтримку культурних проєктів. Важливе значення у цей період набуває фестивальний рух, який стає основною формою музичної взаємодії. Міжнародні фестивалі, конкурси та концертні програми виконують функцію платформ для презентації національного мистецтва, обміну досвідом і встановлення професійних контактів. Встановлено, що саме через фестивалі формується спільний культурний простір, у межах якого відбувається активна взаємодія митців обох країн.

Окремо підкреслено значення інституційних засад співпраці, які забезпечують її сталість і ефективність. Взаємодія між музичними академіями, консерваторіями, культурними центрами та громадськими організаціями створює основу для розвитку довготривалих проєктів. Особливу роль відіграють освітні програми, студентські обміни, майстер-класи та стажування, які сприяють формуванню нового покоління музикантів, орієнтованих на міжнародну співпрацю. Установлено, що академічна співпраця є одним із найбільш стабільних і результативних напрямів українсько-польських культурних зв'язків.

Дослідження показало, що українсько-польська музична співпраця реалізується у різноманітних формах, серед яких провідне місце займають фестивалі, конкурси, гастролі та спільні творчі проєкти. Кожна з цих форм має свої функціональні особливості та сприяє досягненню певних цілей – від популяризації національного мистецтва до розвитку професійних контактів і культурної інтеграції. Водночас встановлено, що співпраця охоплює як академічну, так і популярну музику, що забезпечує її багатовимірність і широку соціальну базу.

Важливим результатом дослідження є висновок про значний взаємовплив української та польської музичних культур. Цей вплив проявляється у взаємному виконанні творів, запозиченні музичних елементів, розвитку спільних жанрових форм і виконавських практик. У процесі співпраці формується новий культурний простір, у якому поєднуються традиції обох народів, що сприяє збагаченню музичного мистецтва та розвитку міжкультурного діалогу. Водночас музична співпраця виступає важливим інструментом популяризації національної культури на міжнародному рівні.

Особливу увагу у дослідженні приділено сучасному етапу розвитку співпраці, який розпочинається після 2014 р. Встановлено, що цей період характеризується суттєвими трансформаціями, пов'язаними з політичними подіями та новими викликами. Українсько-польська музична співпраця набуває більш вираженого політичного та гуманітарного виміру, перетворюючись на важливий елемент культурної дипломатії. Польща посилює свою роль як стратегічного партнера України, надаючи підтримку українським митцям і сприяючи інтеграції української культури у європейський простір.

Доведено, що російсько-українська війна суттєво вплинула на характер культурної взаємодії між Україною та Польщею. У цих умовах музична співпраця виконує не лише культурну, але й гуманітарну функцію, сприяючи підтримці України на міжнародному рівні. Реалізація спільних проєктів, участь українських митців у міжнародних фестивалях, організація благодійних концертів та культурних акцій свідчать про високий рівень солідарності польського суспільства. Встановлено, що музика стає ефективним інструментом привернення уваги до подій в Україні, формування позитивного іміджу держави та мобілізації міжнародної підтримки.

Разом із тим дослідження дозволило виявити низку проблем і викликів, що впливають на розвиток українсько-польської музичної співпраці. Серед них – обмеженість фінансових ресурсів, нерівномірний розвиток культурної інфраструктури, залежність від міжнародних грантів, а також вплив політичного контексту на культурні процеси. Водночас зазначені проблеми стимулюють

пошук нових форм взаємодії, зокрема розвиток незалежних культурних ініціатив, цифрових платформ і міжнародних партнерств.

Перспективи розвитку українсько-польської музичної співпраці пов'язані з подальшою інституціоналізацією культурних зв'язків, розширенням міжнародних проєктів та інтеграцією у європейський культурний простір. Важливим напрямом є розвиток освітніх програм, підтримка молодих митців, а також використання сучасних технологій для поширення музичного мистецтва. У контексті європейської інтеграції України співпраця з Польщею може стати важливим фактором формування спільного культурного простору Центрально-Східної Європи.

Окремо слід відзначити значний методичний потенціал досліджуваної теми. Встановлено, що українсько-польська музична співпраця може бути ефективно використана у навчальному процесі як приклад міжкультурної взаємодії, культурної дипломатії та розвитку міжнародних відносин. Використання відповідних матеріалів у викладанні історії, культурології та музичного мистецтва сприяє формуванню у студентів і учнів цілісного уявлення про сучасні культурні процеси та значення міжнародної співпраці.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що українсько-польська співпраця у сфері музики у 1991–2025 рр. є складним, багатовимірним і динамічним явищем, яке відіграє важливу роль у розвитку культурних відносин між двома державами. Вона поєднує традиції та інновації, забезпечує взаємне збагачення культур і сприяє формуванню спільного європейського культурного простору. У сучасних умовах ця співпраця набуває особливого значення як інструмент міжнародної підтримки, культурної дипломатії та міжкультурного діалогу, що визначає її стратегічну важливість для подальшого розвитку українсько-польських відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець Л., Стойків А. Взаємодія між польськими та українськими діячами культури у сфері важкої й альтернативної музики. *Сторінки історії : збірник наукових праць*. 2023. Вип. 57. С. 365-383.
2. Аналітична доповідь «Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. *Погляд з Польщі та України*. Київ, 2021. 178 с.
3. Антіпіна І. Хор як складник бренду музичного мистецтва України: соціокультурний вимір. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2022. Вип. 2 (55). С. 21–35.
4. Берегова О. М. Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» як сучасний формат презентації національних музичних культур: польські імпрези. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 3. С. 201-208.
5. Бермес І. Л. Про вплив хорового мистецтва на особистість: історичний екскурс. *Мистецтвознавство: традиції та інновації*. 2023. Вип. 1. С. 5–10.
6. Боднарук Т. І. Народний музичний інструментарій Польщі та України. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 28. С. 81-82.
7. Бусленко Л. Українсько-польські відносини: від конфронтації до партнерства : підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2012. 352 с.
8. Васюк А. В. Фестивалі «Українська весна» у контексті розвитку українсько-польських культурних відносин. *Слов'янський вісник: Збірник наукових праць. Серія «Історичні та політичні науки»*. Вип. 8. Рівне: РІС КСУ, 2009. С. 124 127.
9. Винар Л. Культурна співпраця між Україною та Польщею в умовах європейської інтеграції. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Політологія, соціологія, філософія, історія»*. 2017. № 1. С. 59-66.

10. Виткалов С.В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України. Серія: Культурологія*. Вип.52. Х.: ХДАК, 2016. С.182-190.
11. Волков С. Музичні фестивалі-конкурси як перспектива культурної взаємодії в глобалізованому світі. Україна – Польща: діалог культур (Ukraina – Polska: dialog kultur): зб. матеріалів Міжнародного наукового симпозіуму, Київ, 19-21 квітня 2018 р. К.: ІК НАМ України, 2018. 115 с. С. 63-65.
12. Галонушка О. Українська музикознавча міграція в культурному універсумі Польщі. *Музика. Український інтернет журнал*. URL: <https://mus.art.co.ua/ukrainska-muzykoznavcha-mihratsiia-v-kulturnomu-universumi-polshchi/> (дата звернення 21.03.2026)
13. Герасимова-Персидська Н. О. Сорок років Musicae antiquae Ukraine. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журнал*. Київ, 2009. Вип. 1(2). С. 26–33.
14. Гнатюк Я. Польсько-українські відносини: історія, проблеми, перспективи. Львів : Світ, 2005. 312 с.
15. Гончарук К. Влад Яремчук – про Music Saves Ukraine, польські фестивалі та культурну солідарність під час війни URL: <https://culture.pl/ua/stattia/vlad-yaremchuk-pro-music-saves-ukraine-polski-festyvali-ta-kulturnu-solidarnist-pid-chas-viyny> (дата звернення 21.03.2026)
16. Григоренко В. Музичні велетні і фестиваль: Польща продовжує підтримувати українську музику. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3909/164/183232/> (дата звернення 21.03.2026)
17. Гуральник Н. П. Польсько-український історичний контекст музичної освіти. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 161. С. 171-175.
18. Дацків І. Встановлення та розвиток українсько-польських відносин у геополітичному просторі наприкінці ХІХ – на початку ХХІ століття. *Емінак: Науковий щоквартальник*. 2019. № 2 (26), С. 141–148.

19. Дубасенюк О., Вознюк О. Україно-польське співробітництво у контексті діяльнісного підходу та сучасних викликів. *Українська полоністика*. 2025. Том 23, №. 1 С. 187-196.
20. Дубов Д. Політика культурної дипломатії як механізм реалізації стратегічних комунікацій держави. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Асоц. бібліотек України. Київ, 2017. Вип. 46.С. 62–73.
21. Дьяків В. Українсько-польські культурні проекти: історія, сучасність, перспективи. Вісник Львівського національного університету. Серія:Міжнародні відносини. 2021. № 48. С. 75–82.
22. Завалко К. Спрямованість сучасної музичної педагогіки в освітніх закладах України. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2022. №6. URL: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2021.64> (дата звернення 21.03.2026)
23. Загайкевич М. П. Польсько-українські музичні зв'язки. Українська музична енциклопедія / гол. ред. Г. Скрипник. Т. 5: Павана Ролікарп. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2018.С. 345–357.
24. Зварич І. Міжкультурна співпраця України та Польщі в контексті спільних проектів ЄС. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. № 26.С. 101-107.
25. Зінська Т. В. Музичні конкурси та фестивалі в контексті соціокультурного проектування в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття: Матер.І Міжнарод. наук.-практ.конф. 14-15 квіт. 2016 р. С. 384-395.
26. Іванюшенко Г. Історично інформоване виконавство як феномен художньої культури України (на прикладі творчої та просвітницької діяльності Оркестру барокової капели Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка). Сучасне Мистецтво: зб. на-ук. праць. Київ, 2023. № 19. С. 153–160.
27. Ігнатенко Є. В. До історії становлення київської школи старовинної музики: україно-польські музичні зв'язки (академік Н. О. Герасимова-Персидська). *Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини*. Київ : НАМУ, 2017. № 12–13.С. 73–78.

28. Ігнатенко Є. В. Польсько-українські зв'язки у сфері старовинної музики. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2025. Вип. 142. С. 176-190.

29. Ігнатенко Є. В. Українська старовинна музика на польському фестивалі та конгресі *Musica Antiqua Europae Orientalis*. Київське музикознавство: Культурологія та мистецтвознавство : зб. статей. Київ, 2016. № 53. С. 3–14.

30. Кащенко Н. Шляхи впровадження традицій культурної дипломатії на сучасному етапі розвитку держави. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. 2023. Вип. 3. С. 92-97

31. Киридон А., Троян С. Українсько-польський діалог в умовах революції гідності (2013-2014 рр.). *Intermarum : історія, політика, культура*. 2015. №2. С. 277-285.

32. Кісель М. Майбутні вчителі на шляху до культурної трансмісії засобами музичного фольклору: результати фокус-дослідження. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2024. №4. С. 31-39

33. Колченко І. В. Генеза музичного шкільництва в Польщі й Україні: історична оптика. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2024. Вип. 2. С. 39-45.

34. Кудряченко А. Українсько-польські відносини у ХХ столітті: проблеми і перспективи. Київ, 2010. 552 с.

35. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Польщею URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/231-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення 21.03.2026)

36. Мельник А. Міжкультурна комунікація молоді України і Польщі: нові виклики та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2021. С. 113-120.

37. Палій О. Гуманітарна співпраця Польщі та України: освітній та культурний виміри. *Політологічний вісник*. 2021. № 2. С. 92–100.

38. Панчук М. Українсько-польська співпраця у сфері науки як чинник євроінтеграційних процесів на сучасному етапі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2025. №1 С. 140-148

39. Пачос Ю. В. Фестивалі української культури в Польщі початку ХХІ ст. як форма збереження ідентичності українців в Польщі. *Політичне життя*. 2016. №1-2. С. 102-107.

40. Польська І. Музична регіоніка в сучасному дискурсі українського музикознавства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60(3). С. 74-80.

41. Польські гурти на фестивалі «Франко.Місія» URL: <https://instytutpolski.pl/kyiv/2013/07/19/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%BC/> (дата звернення 21.03.2026)

42. Рись — Rys' project URL: <https://muzykatradycyjna.pl/blog/%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8C-rys%CA%B9-project/> (дата звернення 21.03.2026)

43. Слободян О. Україна та Польща в контексті українсько-польських міжнародних зв'язків кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2016. Вип. 18. С. 282–289.

44. Сюдюков І. Польсько-українські культурні зв'язки у ХХ столітті. *Наукові записки НаУКМА*. 2005. Т. 32. С. 25-34.

45. Тарасенко В. Українсько-польська гуманітарна співпраця: сучасний стан та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2023. Том 57, № 2. С. 80-86

46. Тима П. Українці у Польщі: між інтеграцією та культурною самобутністю. *Україна-Польща: історична спадщина і виклики сучасності: наук. зб. Львів : УКУ, 2014. С. 179-193.*

47. Тихолоз Н. Спільні культурні практики як інструмент подолання історичних травм: українсько-польський досвід. *Схід. 2022. № 1. С.25-31.*

48. У Варшаві водинадцять відбудуться «Дні української музики» URL: https://lb.ua/culture/2025/08/20/692367_varshavi_vodinadtsyate_vidbudutsya.html (дата звернення 21.03.2026)

49. Харченко М. В. Музичні проєкти за підтримки Українського культурного фонду (2018–2024 роки). *Культурологічний альманах. Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 4 (12). С. 386-392.*

50. Цивінська Б. Польсько-українські культурні контакти у XX–XXI століттях. *Acta Polono-Ruthenica. 2015. Т. 20. С. 117-126.*

51. Циватий В.Г. Зовнішня культурна політика України (1991 – 2011 рр.) *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Київ, 2011. Вип. 20. С.70 – 83.*

52. Черемська О. Україністика в Польщі на сучасному етапі: стан і статус. Сучасні проблеми та виклики, спричинені війною в Україні : монографія. Олештин-Львів, 2025. С. 229–246.

53. Швед М. Культурна дипломатія в умовах війни: українсько-польський досвід. *Гуманітарний огляд. 2023. № 1. С. 75-88.*

54. Liubka A. Polska: 30 lat wsparcia ukraińskiej kultury URL: <https://www.polukr.net/blog/2022/05/polska-30-lat-wsparcia-ukrainskiej-kultury/> (дата звернення 21.03.2026)

55. Music Saves Ukraine ponownie na Open'erze 2025! URL: <https://opener.pl/music-saves-ukraine> (дата звернення 21.03.2026)

56. Musica Galiciana. Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich URL: <https://www.ur.edu.pl/pl/wydzialy/wydzial->

[muzyki/dzialalnosc-naukowa/serie-wydawnicze/musica-galiciana-kultura-muzyczna-galicji-w-kontekscie-stosunkow-polsko-ukrainskich](#) (дата звернення 21.03.2026)

57. Muzyczna przyjaźń między Polską a Ukrainą URL: <https://www.polskieradio.pl/10/4758/Artykul/2928328,Muzyczna-przyjazn-miedzy-Polska-a-Ukraina> (дата звернення 21.03.2026)

58. Organizacja publiczna «Stowarzyszenie Polaków «Polonia» im. Karola Szymanowskiego w Kropywnym» URL: <http://szymanowski-fest.com/pl/organizatorzy-i-partnerzy/organizatorzy-festiwalu> (дата звернення 21.03.2026)

59. Polska muzyka w Ukrainie – 2025– 2025 URL: <https://pmv.org.pl/koncerty/muzyka-polska-w-ukrainie-4/> (дата звернення 21.03.2026)

60. Program Rezydencji Artystycznych – kontynuacja wsparcia artystów z Ukrainy, edycja 2025 URL: <https://nimit.pl/aktualnosci/program-rezydencji-artystycznych-kontynuacja-wsparcia-artystow-z-ukrainy-2/> (дата звернення 21.03.2026)

61. SŁÓW KILKA O... Polsko-ukraińska współpraca jazzowa. Dwie kultury, różne tradycje, wspólna muzyka. URL: <https://donos.home.blog/2025/02/13/slow-kilka-o-polsko-ukrainska-wspolpraca-jazzowa-dwie-kultury-rozne-tradycje-wspolna-muzyka/> (дата звернення 21.03.2026)

62. Spotkania Muzyczne w Złotej Bramie - polska i ukraińska muzyka w Kijowie URL: <https://culture.pl/pl/wydarzenie/spotkania-muzyczne-w-zlotej-bramie-polska-i-ukrainska-muzyka-w-kijowie> (дата звернення 21.03.2026)

63. Szpaku łączy siły z Kalush Orchestra. Polsko-ukraińska współpraca «Nasze domy» URL: <https://open.fm/muzyka/szpaku-laczy-sily-z-kalush-orchestra-polsko-ukrainska-wspolpraca-nasze-domy-6830329069300384a> (дата звернення 21.03.2026)

64. UAME - Ukrainian Association of Music Events (Music Saves Ukraine) URL: <https://ua.linkedin.com/company/uame> (дата звернення 21.03.2026)